

SPANNING

CAMPAGNE VOEREN

UITGAVE VAN HET WETENSCHAPPELIJK BUREAU VAN DE SP

Verschijnt 11 keer per jaar, jaargang 13, nummer 1, januari 2011

CAMPAGNE VOEREN

'Wij zijn nog maar kinderen in de vrijheid, wij kunnen het woord nog maar ternauwernood spellen, wij weten in de verste verte niet tot welk een hoogte de vrijheid ons zal kunnen voeren' zo citeert Ronald van Raak Domela Nieuwenhuis in zijn bijdrage aan het Rijke Rooie Leven. Vrijheid kan pas echt tot zijn recht komen wanneer mensen voor elkaar zorgen en dat vraagt organisatie. Gelukkig is Nederland één van de meest georganiseerde landen in de wereld en juist daarom zijn mensen in ons land vrij.

Daarmee geeft Ronald van Raak ook meteen aan waarom de komende verkiezingen zo belangrijk zijn. Laten we het kabinet Rutte-Verhagen met de gedoogsteun van Geert Wilders zijn gang gaan in het afbreken van onze welvaartsstaat of maken we daar met z'n allen een einde aan? Dat staat op het spel bij de Provinciale Verkiezingen van 2 maart. Minister-president Mark Rutte heeft aangegeven de Provinciale Statenverkiezingen als een belangrijke test te zien voor zijn kabinet. Daar is de SP blij mee, wij zijn pro-test en zullen er alles aan doen om van die datum een dag van protest te maken.

Dat gaat echter niet vanzelf. We zullen de handen uit de mouwen moeten steken om Nederland te overtuigen van het feit dat thuisblijven niet helpt. Wie Nederland socialer uit de crisis wil laten komen, moet op 2 maart stemmen. Daarom staan we in deze Spanning uitgebreid stil bij het campagne voeren; want campagne voeren is hard nodig. Daarbij kunnen we het nodige leren van de ervaringen uit het 'Buurten in de Buurt' in de

Schilderswijk in Den Haag. Sinds 2009 gaan Tweede Kamerleden samen met mensen uit de afdeling Den Haag regelmatig in deze buurt langs. Wat in Den Haag kan, kan echter ook in andere dorpen en steden. Fractiemedewerker Daniël de Wit geeft dan ook wat de succesformules en valkuilen zijn bij dit belangrijke werk. Daarnaast geeft Vincent Mulder 11 praktische tips en vertelt Amsterdams gemeenteraadslid Maureen van der Pligt hoe zij in onze hoofdstad samen met burgers de problemen in hun wijken aanpakt.

Eerste Kamerleden Kees Slager en Sineke ten Horn vertellen hoe contact met burgers de kijk op de geschiedenis van hele bevolkingsgroepen kan veranderen. Pas als we echt in contact komen met de mensen die geraakt worden door beleid, kunnen we vast stellen hoe deze regels hen daadwerkelijk raken, is hun impliciete politieke boodschap. En dat dit vaak wat anders is dan wat we via de media horen, blijkt uit de bijdrage van taalvirtuoos Jan Kuitenbrouwer over framing. Tegelijkertijd biedt zijn analyse ook perspectief. Daar waar framing een trucje is dat je kunt leren, kan zij niet zonder ideologische consistentie. Dat biedt perspectief voor onze partij.

Laten we daarbij niet vergeten dat actievoeren ook belangrijk is. In 2010 is heel wat actie gevoerd, zoals Sjaak van der Velden in een overzicht laat zien. Er kan natuurlijk altijd meer bij.

2 maart staat veel op het spel. Dat maakt ook de infographic van senator Geert Reuten duidelijk. Laten we de burgers die part noch deel hebben aan het ontstaan van de economische crisis de rekening betalen of kiezen we voor andere oplossingen? De feiten die in zijn bijdrage op een rijtje worden gezet bieden genoeg inhoudelijke munitie voor de komende campagnetijd. En dat is maar goed ook, want er is werk aan de winkel!

INHOUD

3	DE SCHILDERSWIJK EEN VOORBEELD VAN 'BUURTEN IN DE BUURT'
6	TIPS VOOR EEN WERVENDE CAMPAGNE
7	IK GA NIEMAND UIT DE WEG EN HEB ALTIJD EEN LEDENKAART OP ZAK
10	OVER FRAMING
13	NAAR DE MENSEN GAAN
18	ACTIEVOEREN HELPT
20	ESSENTIE REGEERAKKOORD 2011-2015
22	HET RIJKE ROOIE LEVEN
24	OPINIE

COLOFON

Spanning wordt uitgegeven door het Wetenschappelijk Bureau van de SP
Een abonnement kost 12 euro per jaar voor SP-leden en 25 euro voor niet-leden. De betaling gaat per incasso.
Abonnementenadministratie
Vijverhofstraat 65
3032 SC Rotterdam
T (010) 243 55 40
F (010) 243 55 67
E administratie@sp.nl
Redactieadres
Vijverhofstraat 65
2032 SC Rotterdam
T (010) 243 55 35
E spanning@sp.nl
Redactie
Sjaak van der Velden
Arjan Vliegthart
Tekstredactie
Daniël de Jongh
Redactieraad
Hans van Heijningen
Tiny Kox
Ronald van Raak
Basisontwerp
Thonik en BENG.biz
Vormgeving
Antoni Gracia
Robert de Klerk
Gonnie Sluijs
Foto cover
Rob Voss

DE SCHILDERSWIJK

EEN VOORBEELD VAN 'BUURTEN IN DE BUURT'

Tekst: Daniël de Wit, medewerker SP-Tweede Kamerfractie

“Voor de pioniers van de SP gold een kleine veertig jaar geleden: de SP zal verbonden zijn met de mensen of zal niet zijn. Kracht en macht bereik je alleen door aan de slag te gaan. Actief te zijn, onder de mensen. Daardoor bereik je wat. En nog belangrijker: daardoor weet je wat je bereiken moet.” Met deze woorden lanceerde Jan Marijnissen in 2008 de ZO-krant en gaf hij het ‘Buurten in de buurt’ een impuls. In één van de verschillende kaderkranten die volgden, werd uitgebreid ingegaan op de vraag waarom we zo werken. In dit artikel ga ik vooral in op hoe je ‘Buurten in de buurt’ aanpakt en wat het voordeel is van dit belangrijke onderdeel van de wetenschap van de SP.

In 2009 besloot Agnes Kant om met de hele Tweede Kamerfractie te ‘Buurten in de buurt’. Onze woordvoerder Integratie Sadet Karabulut nam de organisatie op zich. Soms is een klacht van een bewoner, een bericht in de media of een rapport van het college aanleiding om de buurt in te gaan. Er hoeft echter niet altijd een aanleiding te zijn. De schijn dat het goed gaat in een buurt kan bedriegen. Een bewindspersoon kan de werkelijkheid ontkennen. Zo ontkende Guusje ter Horst dat agenten

verplicht bonnen moesten schrijven, terwijl uit SP onderzoek van Ronald van Raak bleek dat dit wel degelijk het geval was.

Onze keus om te gaan buurten in de Haagse Schilderswijk had een duidelijke aanleiding. In de Tweede Kamer werd in die tijd veel gesproken over gebrekkige integratie en onveiligheid in wijken. De Schilderswijk kampte met beide problemen.

DE BEVOLKING VAN DE SCHILDERSWIJK

De gemeente Den Haag telt in totaal 42 wijken, 475.680 inwoners, van wie 33% een niet-westerse achtergrond heeft. De Schilderswijk is slechts één van deze wijken en bestrijkt 1.5% van de totale oppervlakte van de gemeente Den Haag. Van de bewoners woont ongeveer 7% in deze wijk. In 2008 telde de Schilderswijk 32.560 bewoners, van wie 86% met een niet-westerse achtergrond. Vier van de vijf woningen zijn huurwoningen. Het gemiddeld besteedbaar jaarinkomen per inwoner in de Schilderswijk is met 8200 euro bijzonder laag te noemen. Iets meer dan de helft van de bewoners van de Schilderswijk (55%) heeft een laag inkomen en een derde leeft van een uitkering (32%). Bijna de helft van de bewoners in de Schilderswijk is jonger dan 25 jaar (42%).

Ruim één op de tien mishandelingen, één op de tien bedreigingen en één op de acht woningdiefstallen in Den Haag vonden in 2007 in de wijk plaats. De helft van de bewoners gaf aan zich onveilig te voelen. Een op de drie bewoners verklaarde weg te willen uit de wijk.

De Schilderswijk kampte in 2007 met enorm hoge schooluitval en schoolverzuim. Een meerderheid van de leerlingen uit de wijk kreeg in 2007 het advies om naar het VMBO te gaan.

Al jaren is de zorgwekkende situatie onderwerp van gesprek in de Haagse en landelijke politiek. Om de situatie te verbeteren kreeg de wijk onder minister Vogelaar het etiket Vogelaarwijk opgeplakt en kreeg de gemeente Den Haag in de afgelopen jaren miljoenen vanuit het rijk, de provincie en vanuit Europa. Wat er precies met deze miljoenen gebeurt, weet waarschijnlijk alleen Joost.

Ondanks alle goede bedoelingen verbeterde de situatie nauwelijks. De weg naar de hel is immers geplaveid met goede bedoelingen. Wij besloten daarom om te gaan 'Buurten in de buurt' in de 'Schilderswijk-West' om antwoord op de vraag te krijgen hoe de huidige situatie is ontstaan, wat er al is geprobeerd om die te veranderen, welke oplossingen er denkbaar zijn en of bewoners zelf de situatie eigenlijk als probleem ervaren.

en stel open vragen als: 'Wat vindt u van uw buurt?', 'Wat gaat er goed en wat gaat er slecht in de buurt?', en 'Waar zou de politiek iets aan kunnen doen?'.

Het vooronderzoek leverde belangrijke informatie op voor het opstellen van de enquête. Ook kwamen we zo in contact met een aantal mensen (sleutelfiguren) die van groot belang waren voor het vervolg van het onderzoek. Samen met die sleutelfiguren stelden we de enquête op, die vervolgens een paar keer werd uitgetest. Alleen door te testen kom je erachter of je op het enquêteformulier voldoende ruimte hebt om een antwoord in te vullen en of je een goede balans hebt tussen open en gesloten vragen. Zorg ervoor dat je naam op het formulier staat en je in ieder geval ruimte hebt om contactinformatie (naam, adres, e-mail en telefoonnummer) van de bewoner op te schrijven. Dit kan later, bij bijvoorbeeld vervolgonderzoek, van pas komen.

Bij de hele uitvoering is een coördinator essentieel. De coördinator zorgt voor het materiaal, tekent de straten in en houdt overzicht op de nog te lopen en de gedane straten. De coördinator is altijd bereikbaar en voorziet mensen van eten en drinken.

SP'ers aan het Buurten in de Schilderswijk

DE VOORBEREIDING

In onze aanpak startten we met een vooronderzoek. Onze leden in de Schilderswijk werden geïnformeerd en gevraagd om mee te helpen. SP'ers gingen in een aantal straten langs de deur bij bewoners, ondernemers en buurthuizen met een klembord, pen, papier en een kaart van de buurt. Het Centraal Bureau voor de Statistiek (CBS) heeft de afgelopen jaren gegevens over alle buurten in Nederland beschikbaar gesteld. Door deze gegevens of data in te voeren in onder andere het programma Google Maps kun je in een keer zien waar de grenzen van een buurt liggen. Ook weet je dan hoeveel huishoudens een buurt heeft (ook handig voor de verspreiding van SP-materiaal). Degene die het buurten coördineert, tekent op de kaart in wie welke straat doet om twee keer aanbellen bij hetzelfde adres te voorkomen.

Voor iedereen is het de eerste keren altijd spannend om zomaar bij vreemden aan te bellen. Ga daarom in het begin met iemand op pad die dat al vaker heeft gedaan. Vertel wie je bent en wat je komt doen, vraag of het gelegen komt

Nodig ook media en leden tijdig uit en stel ze in ieder geval op de hoogte van je plannen en resultaten.

AAN DE SLAG

Na het vooronderzoek en het opstellen van de enquête kon de fractie aan de slag. In de eerste twee weken van januari gingen we 'Buurten in de buurt'. We belden aan bij 531 huishoudens (8% van het totaal aantal huishoudens in de Schilderswijk-West).

Buurten in de buurt is tijdrovend. Het komt voor dat je in een uur slechts drie adressen langsgaat. Zorg er daarom voor dat je met een grote groep (minimaal 10 mensen) bent of dat je een planning van een aantal weken hanteert.

Als iemand niet thuis is, stop je samen met de enquête een brief in de bus waarin je meldt dat je langs bent geweest en waarin het adres staat waar de enquête naar toegestuurd of afgegeven kan worden.

Een ruime meerderheid van de bewoners wilde graag meewerken. Het kwam geregeld voor dat SP'ers door

bewoners werden uitgenodigd om iets te komen drinken. Het dagboek, dat door de afdeling bijgehouden werd, geeft een mooi inzicht van het gevoel: "Komt u toch binnen staan. Buiten is het erg koud". Met die woorden werd ik binnengehaald op een adres aan de Monstersestraat door een jongeman van Chinese afkomst, terwijl zijn 80-jarige ouders in de keuken het avondeten bereidden. Ook op verreweg de meeste andere adressen waar iemand thuis werd aangetroffen werd met op onze buurtenquête met vriendelijkheid, begrip en zelfs dankbaarheid gereageerd door de geënquêteerden.

"Dit heb ik niet eerder meegemaakt. Iemand van een politieke partij die aan de deur om mijn mening komt vragen. Sorry dat ik in het begin wat bot reageerde, maar ik heb mijn buik vol van die mensen die je met van alles en nog wat aan de deur komen lastig vallen", zegt een gepensioneerd Hollandse dame nadat ze haar aanvankelijke schroom opzij had geschoven en volledig had meegewerkt aan onze buurtenquête.

Er is ook iemand verantwoordelijk voor het invoeren en verwerken van de enquêtes tot bruikbare resultaten. In ons geval vulde iedereen zelf zijn enquêtes online in. Google Docs biedt de mogelijkheid om gratis een online invulformulier te koppelen aan een spreadsheet en dit formulier alleen toegankelijk te maken voor de door jou geselecteerde mensen.

Het is raadzaam om op de dag zelf nog de enquête in te vullen.

VOORDELEN VAN HET BUURTEN

'Buurten in de buurt' is altijd een win-win situatie. De bewoner voelt zich gehoord. Jij krijgt de informatie die je nodig hebt en de mogelijkheid om te vertellen over de SP en de politiek. Hou er rekening mee dat sommige mensen niets van politiek afweten, laat staan dat ze weten wat de SP is. Het is raadzaam om achtergrondinformatie en de actualiteit te kennen voor je op pad gaat zodat je weet wat de mogelijke hete hangijzers zijn. Om een voorbeeld te noemen, Den Haag voerde in 2009 betaald parkeren in de Schilderswijk in. Daarvan moesten we natuurlijk op de hoogte zijn om met de mensen het gesprek aan te gaan.

'Buurten in de buurt' levert sympathie en dikwijls ook nieuwe leden op. Tijdens de afgelopen Kamerverkiezingen scoorden we voor het eerst hoger in de Schilderswijk dan het SP stedelijk gemiddelde.

'Buurten in de buurt' is bovendien goed voor je persoonlijke ontwikkeling. Je leert angsten overwinnen, culturele en taalbarrières te doorbreken, je leert om te overtuigen en je leert je woonplaats beter kennen (de Schilderswijk heeft hele mooie hofjes). Het buurten kan bovendien een aantal vriendschappen opleveren.

HET RESULTAAT

De verkregen informatie werd verwerkt in een rapport. In de Haagse gemeenteraad kon fractievoorzitter Ingrid Gyomori meerdere malen gretig gebruik maken van de informatie uit het rapport. Zo kaartte ze de angst aan om aangifte bij de politie te doen.

In de Tweede Kamer kon Emile Roemer de kersverse

minister-president Mark Rutte tijdens het debat over de regeringsverklaring met het rapport in de hand confronteren met het gebrekkige integratiebeleid van het kabinet. Omdat beiden hadden meegewerkt aan het onderzoek, wisten ze waarover zij het hadden en hadden zij recht van spreken.

Het rapport werd bezorgd bij iedereen die op de hoogte gehouden wilde worden en werd ook aan ondernemers en instanties voorgelegd. Dit leidde onder andere tot een werkbezoek met de wijkagent en gesprekken over hoe de situatie voor kleine ondernemers te verbeteren.

Het buurten leidde tot meerdere vervolgcities. Zo werden er met jongeren handtekeningen opgehaald voor een jeugdthunk. Ook organiseerde SP-Tweede Kamerlid Sadet Karabulut een aantal bijeenkomsten over integratie en veiligheid.

Op basis van vervolgonderzoek werden Kamervragen gesteld over de investering van één miljoen euro door de minister van landbouw om het Van der Vennepark groener te maken. Bewoners rondom het park vonden het park groen genoeg en wilden liever dat er werd geïnvesteerd in meer faciliteiten, zoals schommels en bankjes, meer toezicht op de kinderen, aanpak van drugsrunners en het voorkomen van het in de brand steken of molesteren van speelgoed en plantenbakken.

Er werd ook een vervolgonderzoek ingesteld naar verwaarloosde woningen in de buurt 'de vergeten driehoek'. De woningcorporatie onderhoudt de woningen nauwelijks omdat zij rijp zouden zijn voor de sloop. Ondertussen gebeurt er niets. De bereidheid actie te voeren om een einde te maken aan deze wantoestand is dan ook groot. Er volgden een protestmars naar de woningcorporatie, posters en spandoeken voor de huizen met daarop de tekst '½ huis = ½ huur' en een Sinterklaasactie. De strijd is nog steeds gaande. Deze acties werden in samenspraak met bewoners opgezet en uitgevoerd. Zonder hun steun is succes uitgesloten.

De situatie in de Schilderswijk is nog steeds schrijnend. Een mogelijke verklaring voor de marginale verbetering is volgens mij dat machthebbers over mensen in plaats van met mensen praten en daardoor geen of verkeerde besluiten nemen en geen of verkeerde acties ondernemen. Het is aan de SP en de bewoners om hier verandering in te (blijven) brengen, om te laten zien dat het beter en socialer kan.

Buurten in de buurt heeft zich de afgelopen tientallen jaren bewezen. De SP is uitgegroeid tot een brede volkspartij doordat onze mensen, weer of geen weer, op straat zijn. Mensen die de wereld willen verbeteren hebben er hun onderkomen gevonden. Het is mijn overtuiging dat we binnen 10 jaar de grootste partij van Nederland zijn als onze actieve leden een paar uurtjes TV kijken per week in zouden ruilen voor een paar uurtjes buurten. Dan voorkomen we dat we langzamerhand een getuigenispartij worden, die mooie idealen alleen op papier heeft staan. Durf te buurten, durf te strijden, durf te winnen!

TIPS VOOR EEN WERVENDE CAMPAGNE

Tekst: Vincent Mulder, lid Scholingsteam van de SP

De SP laat zich in campagnetijd vooral van zijn beste kanten zien. Ondanks het feit dat SP-watchers vaak vinden dat onze campagne als vanzelf verloopt, gaan er slim denkwerk en een goede voorbereiding aan vooraf.

Een aantal belangrijke zaken zijn al in gang gezet; bijvoorbeeld welk drukwerk we kunnen verspreiden en hoe de posters en folders er uit gaan zien. Ook weten we wie onze lijsttrekkers zijn en de speerpunten uit onze programma's. Toch moet er in de komende weken nog veel georganiseerd en geïmproviseerd worden.

Bedenk dat Statenverkiezingen anders zijn dan gemeenteraadsverkiezingen of Tweede Kamerverkiezingen. Dat betekent dat ook onze campagne soms net iets anders zal moeten zijn dan de vorige campagnes.

HIER VOLGEN ELF TIPS EN ADVIEZEN WAARMEE IEDERE AFDELING HAAR VOORDEEL KAN DOEN:

1. Vorm een campagneteam, dat gedragen wordt door bestuur en actieve leden en dat dagelijks de leiding neemt in de organisatie van de campagne.
2. Organiseer je verspreidingsnetwerk en je plakploegen. De verspreiding van ons materiaal huis aan huis vergt een goed bestand van je actieve leden. Vraag deze leden enkele weken voor het materiaal verspreid wordt persoonlijk of ze weer mee willen doen in hun buurt te verspreiden. Geef ze aan wanneer wat verspreid moet worden. Vergeet niet je nieuwe leden ook te vragen. Heb je delen van je stad of afdeling waar er nog geen vrijwilligers materiaal verspreiden, bel dan je leden die nog niet actief zijn. In de regel levert dat nieuwe vrijwilligers op.
3. Activeer je leden constant en houd ze op de hoogte van de activiteiten. Dat kan het beste met een campagne-start bijeenkomst. Bij deze Statenverkiezingen zal het gaan om een korte campagne. Je kunt dan ook het best eind januari of begin februari een dergelijke startbijeenkomst plannen. Zorg dat iemand van de top van de kandidatenlijst aanwezig is om het belang van de verkiezingen uit te leggen en onze speerpunten aan te geven.
4. Stop je energie niet in het zelf organiseren van verkiezingsdebatten, tenzij...er een goede lokale actuele aanleiding is voor een politiek debat dat betrekking heeft op de provincie. In plaats van met debatten is het beter om met acties en activiteiten in het nieuws te komen.
5. Een goede lokale actie is een machtig campagnewapen. Waar we de strijd kunnen voeren tegen slecht beleid en voor onze alternatieven is dat nieuws en bereiken we veel mensen.
6. Beheers het straatbeeld; zorg voor posterborden of ballonnen aan lantaarnpalen of aan hekken. Ga met een ploegje bij leden langs die wonen langs drukke straten en pleinen en vraag of je bij hen een poster voor het raam mag hangen, of beter nog, een bord in de tuin. Vergeet ook niet de grote ruimte langs snelwegen, bij rotondes en in het landelijk gebied. Het is niet verkeerd om een bord te maken: 'Hier was het CDA oppermachtig; stem NU SP'.
7. Straal activiteit, plezier en politieke daadkracht uit met je campagnekraam; zorg dat de kraam zelf en de mensen die voor ons campagnevoeren er goed uitzien (fris, verzorgd, actief, en enthousiast); zorg voor blikvangers en voor activiteiten. Voorbeeld: je deelt twee chocolademunten uit aan voorbijgangers met de vraag of ze een van die munten bij de kraam willen deponeren bij het antwoord van hun keuze. De andere munt mogen ze houden. De keuze kan dan bijvoorbeeld zijn: 'Wilt u dat er meer geld wordt besteed aan beter openbaar vervoer of aan meer asfalt', of 'vindt u dat dit kabinet moet blijven of weg moet'. Ondertussen krijgen de voorbijgangers flyers en ander materiaal mee. Natuurlijk helpen vrolijke muziek en een warme kop soep de sfeer te verhogen. Campagne moet vooral ook plezier uitstralen.
8. Contact van mens tot mens werkt het beste. Om mensen te overtuigen te gaan stemmen, sterker nog om op de SP te gaan stemmen is het persoonlijke gesprek het beste middel. Dat betekent niet dat we iedereen moeten overtuigen, maar wel dat we twijfelaars een handje helpen. Steek dus geen energie in discussies die niets opleveren.
9. Toon lef en moed; ga niet steeds de gebaande paden. Als de verkiezingsborden te laat geplaatst worden, dan zetten we zelf op het marktplein het eerste verkiezingsbord. Als ergens een overbodig bedrijventerrein dreigt te worden aangelegd, ga dan een bos planten. Je komt met een brave campagne niet speciaal in het nieuws, met ongewone acties wel.
10. Weet waar onze sympathisanten zitten, die mogelijk vanwege de aard van de verkiezingen niet gaan stemmen, en motiveer juist hen om te gaan stemmen. Iedere afdeling doet er goed aan te kijken in welke buurt we de meeste sympathie hebben, en waar de opkomst vaak lager is. Dat zijn de buurten waar het zeker loont om huis aan huis aan te bellen en het sponsje af te geven. Dat zou de hoofdactiviteit in de laatste dagen van de campagne moeten zijn. En weet wel. Campagne stopt pas als de stembussen sluiten. Sponsjes uitdelen op drukke plekken in de stad en bij stations kan mensen over de streep trekken.
11. Wat betreft de campagne-inhoud. Kom niet met theoretische lijstjes, want een of twee concrete zaken overtuigen beter. Bedenk vooral dat verkiezingen van de Provinciale Staten niet leven onder de mensen. Probeer ze dan ook niet het belang van Provinciale Staten aan te praten. Maar wijs ze wel op het belang van stemmen: deze verkiezingen gaan vooral over de stemverhouding in de toekomstige Eerste Kamer. Maak van de verkiezingen dus een test over dit Kabinet en haar rechtse beleid.

IK GA NIEMAND UIT DE WEG EN HEB ALTIJD EEN LEDENKAART OP ZAK

Tekst: Sjaak van der Velden, redacteur Foto's: SP-Amsterdam

Onder de bevolking leeft op veel punten onvrede met het regeeringsbeleid. Toch vertaalt die onvrede zich niet automatisch in ander stemgedrag of een grote aanwas van nieuwe leden voor de SP. Mensen benaderen met televisiespotjes of het verspreiden van de ZO-krant is belangrijk. Nog belangrijker is hoe de mensen die deze krant in handen krijgen, worden aangesproken. Een gesprek met een Amsterdams lid van de SP-fractie in de gemeenteraad over de aanpak in de hoofdstad.

Ze is in 1962 geboren en getogen in Rotterdam maar woont al tientallen jaren in de hoofdstad. Daar werkte ze als arbeidscoördinator op een school voor Speciaal Onderwijs en projectleider van een aantal leerwerkprojecten voor jongeren die een grote afstand hebben tot de arbeidsmarkt vanwege bijvoorbeeld een handicap of gedragsproblemen. In haar woonplaats trekt ze daarnaast al weer enkele jaren, uiteraard samen met de andere actieve leden, de SP-kar. Na de Tweede Kamerverkiezingen van 2006 volgde ze Jasper van Dijk, die naar 'Den Haag' vertrok, op als lid van de Amsterdamse Gemeenteraad. We hebben het hier over Maureen (spreek uit Moorien) van der Pligt.

Wat bracht je er toe om naast een baan en een huishouden met twee puberzoons actief te worden in de politiek?

'Voor mij was de overwinning van de SP in de Tweede Kamerverkiezingen van 2006 het signaal dat er eindelijk weer een begin kon worden gemaakt met socialer beleid. Toen ik 25 jaar geleden in Amsterdam kwam wonen, was het een stad vol verzet tegen sociale wantoestanden. Ik voelde me als een vis in het water en geloofde in een Amsterdam waar voor iedereen plek was. Er was nog geen 'wij-zij denken', er waren nog geen voedselbanken, er was solidariteit. Maar halverwege de jaren '80 veranderde de stad. De liberalisering sloeg toe en iedereen leek meer met zichzelf bezig dan met

elkaar. De buurten verpauperden, scholen werden zwart of wit, er werd bezuinigd op de buurthuizen, op jongerenwerk en ga zo maar door. Maar nu is het tij aan het keren. We hebben er genoeg van en willen weer een Amsterdam waar plek is voor iedereen, waar alle kinderen naar een goede school kunnen, waar jongeren een eerlijke kans krijgen op de arbeidsmarkt en waar iedereen een fatsoenlijk inkomen en onderkomen heeft.'

Volgens allerlei onderzoeken zijn veel mensen dat met je eens, maar hoe benader je die om niet alleen maar te mopperen maar ook echt iets te doen? Hoe krijg je ze in beweging?

'Tijdens een scholing door Jan Marijnissen zei hij dat je altijd een aanmeldingskaart voor nieuwe leden op zak moet hebben. Dat is natuurlijk maar papier, maar in feite is dat wel waar het om gaat. Een tijdje geleden stonden we in Diemen op de markt en daar kwam ik in gesprek met zo'n mopperaar. Hij had heel veel aanmerkingen op bijvoorbeeld de NS. Daar ga ik dan op in, je moet mensen raken op de onderwerpen die voor hen belangrijk zijn.

Uiteindelijk zei ik toen: 'maar dan bent u eigenlijk ook een SP'er. We hebben beiden kritiek op dezelfde zaken, alleen probeert de SP mensen te verenigen om er iets aan te doen.'

En, sloeg dat aan?

'Hij ondertekende gelijk die kaart en werd lid. En dan moet je doorpakken. Je hebt dan iemands adres, je gaat het welkomst cadeau langs brengen en probeert iemand verder in acties of de organisatie te betrekken. Wat heel belangrijk is als je mensen in de buurt of op straat benadert, is dat ze op menselijke aspecten worden aangesproken. Grote politieke verhalen zijn wel belangrijk, maar in het eerste contact gaat het er toch om dat mensen zien dat je een van hen bent, iemand die hun problemen begrijpt. Die aanpak werkt.'

Maar dat is toch niet makkelijk. De een kan dat waarschijnlijk beter dan de ander in een afdeling. Hoe gaan jullie daar mee om?

'Dat is zeker waar. Als we de straat op gaan dan bereiden we dat daarom goed voor. We doen soms zelfs een

Maureen van der Pligt in gesprek met jongeren in Amsterdam.

soort rollenspelletjes. Aan de hand van twee of drie vragen spelen we dan de werkelijkheid na. Wat kunnen mensen zeggen, hoe kunnen ze reageren. Als leden daar een voorstelling van hebben, dan vinden ze het ook minder eng om mensen te benaderen. Je moet goed beslagen ten ijs komen.'

Maar je wordt vast ook wel eens negatief benaderd.

'Ja hoor, ik heb van een Wilders aanhanger wel eens een duw gekregen toen ik hem aansprak. Maar over het algemeen valt dat wel mee. Als je mensen maar met respect tegemoet treedt. Heel belangrijk is ook dat je weet waar je over praat. Als we gaan buurten in de buurt dan zorgen we dat we een goed beeld hebben van die buurt. Als je weet dat er in een buurt veel kinderen wonen en er zijn geen of weinig speelplaatsen, dan weet je dat dat wel eens een probleem kan zijn. Eigenlijk is er altijd wel iets concreets om met de mensen over te praten. Beginnen over de oorlog in Afghanistan is dan niet zo zinvol.'

Als gemeenteraadslid kun je die problemen dan misschien ook gelijk oplossen?

'Misschien wel, maar dat is de grootste valkuil waar je voor uit moet kijken.

Tijdens gesprekken kun en moet je geen toezeggingen doen. Wij gaan de problemen niet oplossen, dat moeten de mensen uiteindelijk zelf doen. Natuurlijk leggen we het probleem aan de raadsfractie voor of als het een algemener probleem is aan de Kamerfractie. Maar we benadrukken altijd dat mensen zelf ook dingen moeten doen. Dat kun je ook goed benadrukken in een flyer die je verspreidt na het buurten waarin een overzicht van de geconstateerde problemen staat.'

Geef eens een voorbeeld van het motiveren van mensen om dingen zelf aan te pakken.

'Een tijdje geleden waren er problemen met hangjongeren. Een van die jongens had wel een grote mond en zei dat het kwam doordat het buurthuis bij hun in de buurt was gesloten. Ik heb hem toen gemotiveerd om tijdens een raadsvergadering in te spreken. Dat was echt ontroerend, want het zijn jongens met soms een grote mond maar op zo'n moment zag je hem heel klein worden. Maar hij deed het wel! We hebben hem toen ook gezegd contact met ROOD op te nemen om de actie samen verder te voeren. Zo dragen mensen in ieder

SP-Amsterdam op pad in hun stad.

geval een begin van de oplossing van het probleem aan.

Aan de kant staan en mopperen heeft geen nut, we moeten het zelf doen. Na afloop van een actie moet je de resultaten ook weer terugkoppelen naar de mensen. Of wat je wilde nou gelukt is of niet.'

Als ik het zo hoor komt het er op aan dat je flexibel moet zijn.

'Als we bijvoorbeeld op de markt staan dan moet je inderdaad alle kanten uit kunnen en niet rechtlijnig zijn. Er komen nogal veel mensen uit Almere bijvoorbeeld. Ja, dan ga je natuurlijk niet zeggen dat we daar hier in Amsterdam niet over gaan. Ook bij die mensen zoek je aanknopingspunten voor een goed gesprek. Of Wilders-stemmers, die gaan we ook niet uit de weg. Met hen kun je het in eerste instantie goed hebben over de AOW. Je moet met iedereen het gesprek aan gaan.

Pas geleden voor de WSW actie hebben we geflyerd bij Pantar, de gemeentelijke sociale voorziening hier in Amsterdam. Kregen we toch tien van die mensen mee naar Den Bosch, twee van hen werden ook nog lid. Maar ja je moet wel de straat op, je nek uitsteken.'

Over een tijdje zijn er verkiezingen voor Provinciale Staten, doe je dat op dezelfde manier?

'In principe wel, maar dat is natuurlijk lastiger. Het belang van die verkiezingen zit vooral in de mogelijkheid om het regeringsbeleid dat nu over de bevolking wordt uitgestort via de Eerste Kamer te blokkeren. Maar dat is moeilijk uit te leggen. We gaan dat dan ook goed voorbereiden. Belangrijk zal ook nu weer zijn dat we mensen achterna lopen, dat we tegen ze blijven 'kletsen, kletsen en nog eens kletsen'. Zo leg je contact, alleen een folder in de handen drukken heeft minder zin.

Er komt ter voorbereiding een scholingsavond voor de leden waar het propagandamateriaal wordt besproken. Als ze de straat of de pont naar Amsterdam Noord op gaan om te flyeren dan moeten de leden goed weten wat er aan de hand is. En als ze een antwoord toch niet weten dan kunnen ze daar beter eerlijk over zijn dan zomaar wat zeggen. Het is zelfs een mooi moment om het contact met mensen te versterken, want als je zegt dat je iets moet navragen en het ze wilt laten weten. Tja, dan vraag je natuurlijk om een adres, een telefoonnummer of een emailadres. Zo snijdt

het mes aan twee kanten.

Overigens moet je volgens ons zo'n scholing voor de eigen leden ook menselijk benaderen. Ook daar is het belangrijk dat je de menselijke maat in de gaten houdt. Het moet laagdrempelig zijn en een beetje gezelligheid mag niet ontbreken.'

Als ik je vraag om je aanpak nog eens kort samen te vatten. Wat zeg je dan?

'Alles draait om het menselijke contact. We moeten mensen op straat, in de buurt, maar ook in bedrijven op een persoonlijke manier benaderen. Daarbij is het belangrijk om oprecht te zijn, weet je iets niet ga dan niet net doen alsof je het wel weet, maar gebruik het om de contacten te versterken. Maak je een afspraak met iemand, kom die dan ook na want niets is zo funest als afspraken niet nakomen. Dan wek je een onbetrouwbare indruk.

En als laatste: zorg dat je altijd ledenkaarten op zak hebt.'

OVER FRAMING

Tekst: Jan Kuitenbrouwer, trendwatcher

**Een van de slimste dingen die Pim Fortuyn gedaan heeft, is de introductie van het begrip ‘demoniseren’ in de betekenis die wij er nu aan toekennen. Het gebeurde op 9 februari 2002, in een interview met de Volkskrant. Hans Janmaat, de kort daarna overleden leider van de Centrum Democraten, had volgens Fortuyn op veel punten gewoon gelijk. ‘Maar door de demonisering waaraan uw krant ook heeft meege-
daan, kon dat allemaal niet meer gezegd worden.’**

Wat was er nieuw? Hoe zou iemand voor die tijd dezelfde gedachte onder woorden hebben gebracht? Tegenstanders van Janmaat zouden hebben gesproken van ‘kritiek’, zijn medestanders zouden waarschijnlijk een term als ‘zwartmaken’ hebben gebruikt. ‘Ik word zwartgemaakt’ – het klinkt te alledaags, te *huiselijk* haast, om veel indruk te maken. ‘Demoniseren’, door die exotische, geleerde klank ben je meteen bereid om aan te nemen dat het bestaat, al ken je het niet. Alsof je bij de dokter kennismaat met ‘katheteriseren’, of ‘curetteren’.

‘Ach, hou toch op, Fortuyn wordt helemaal niet zwart gemaakt.’

‘Ja nee, maar hij wordt *gedemoniseerd*.’

Daar heb je niet direct van terug.

Zo veranderde veranderde Fortuyn een *debat* in een

kwaadaardige, eenzijdige lastercampagne tegen een argeloze politieke tegenstander. In het trekken van een stiletto tijdens een vuistgevecht. Hoe pareer je zo’n verwijt? Door te zeggen: ‘Nee, ik demoniseer niet?’ Demoniseren is unfair, kwaadaardig, dus dat mensen het ontkennen is logisch. Ook de ontkenning is een bevestiging. Hamlet en zijn moeder Gertrude kijken naar een toneelstuk. In de scene bezweert een vrouw haar man met grote nadruk dat zij, mocht hij sterven, nooit zou hertrouwen. ‘Wat vind je’, vraagt Hamlet zijn moeder. ‘*The lady doth protest too much, methinks*’, zegt Gertrude. De vrouw ontkent te nadrukkelijk, dus vermoedelijk is haar belofte vals. Uit de politiek komt het bekende voorbeeld van Richard Nixon, die van malversaties beschuldigd werd en zich verdedigde met de woorden ‘*I am not a crook*’. Juist door dat woord te gebruiken bracht hij de natie op het idee hij weleens een schurk *zou kunnen zijn*.

Het is mogelijk om als winnaar uit een debat tevoorschijn te komen, ook al heb je het ‘op punten’ verloren, simpelweg doordat je het onderwerp bepaald hebt. Je ziet dat op dit moment met een term als ‘linkse hobby’. Zelden werd zoveel argumentatiekracht ingezet om een politiek denkbeeld te ontcrachten, geen kunstenaar, intellectueel of commentator (ook van ‘rechts’) liet verstek gaan om aan te tonen dat kunst géén linkse hobby is, maar kunnen de

kranten maandenlang vol staan van iets wat niet bestaat? Dat is 'framing'.

Dat het zo werkt weten we dankzij de cognitieve wetenschappen, met name de linguïstiek. *'Descartes got it wrong'*, zegt cognitief taalkundige George Lakoff zelfs, ratio en emotie zijn niet van elkaar te scheiden en wat wij 'ratio' noemen is weinig meer dan het verhaal waarmee wij onze keuzes voor onszelf verklaren, in werkelijkheid worden die door ons onderbewuste gemaakt, aangestuurd door emoties. Frames zijn onzichtbaar. Het zijn structuren in ons brein die we niet bewust kunnen activeren, maar die zich manifesteren als 'gezond verstand'. En we kennen ze door taal. Elk woord dat we kennen is verbonden aan een 'frame'. Dertig, veertig jaar geleden had je je schouders kunnen ophalen over zo'n analyse: 'Klinkt leuk, maar kun je het ook bewijzen?' De laatste jaren stapelen die bewijzen zich op, dankzij het moderne hersenonderzoek, waarmee je frames in de hersenen kunt zien. In de buurt waar ik woon is een huis met een oprit. De eigenaar wil niet dat er voor die oprit geparkeerd wordt en daarom heeft hij een bordje opgehangen dat je in Amerika soms ook op dat soort plaatsen ziet hangen: 'DON'T EVEN THINK OF PARKING HERE!' Laat iemand in een hersenlaboratorium dat bordje zien en de hersenknoop waar het begrip 'parkeren' is ondergebracht, licht op. Ergens *niet* aan denken bestaat niet. Lakoffs boek over politieke framing heet 'Don't Think of an Elephant!' Hetzelfde idee: niet aan een olifant denken is toch aan een olifant denken. Lakoff is een Democraat en legt in dat boek uit hoe progressieve politici hun voordeel kunnen doen met 'framing'. Hij schreef het in 2004, toen John Kerry het opnam tegen George W. Bush, die een rampzalige oorlog was begonnen om niet-bestaande atoomwapens en een van de laagste 'approval ratings' in de Amerikaanse geschiedenis had, maar Kerry toch versloeg. Oorzaak: de uitgekiende 'framing' van de Republikeinen. De Democraten streden met feiten en argumenten, de Republikeinen met waarden en emoties. Door niet aflatend twijfel te zaaien over Kerry's karakter frameden de Republikeinen hem als een draaier, een leugenaar en een opportunist, tegenover Bush de 'stand-up guy' op wie je kon bouwen. Conclusie: 'Bush was attacked, Kerry was framed'. De Democraten begrepen er niets van. Lakoff, als kenniswetenschapper, begreep het wel: rationele besluitvorming bestaat niet. *'Descartes got it wrong. People don't vote their interest, they vote their identity'*. (De Britse socioloog Frank Furedi noemt dit in zijn boek 'The Politics of Fear' trouwens als voorbeeld van 'political exhaustion', politieke uitputting: politiek gaat steeds minder over ideologie en steeds meer over waarden en lifestyles. Mensen drukken politieke verschillen steeds meer uit in lifestyle-keuzes, type auto, type sport, culturele voorkeuren.)

Dat is ook wat de Republikeinen de afgelopen twintig jaar in de VS gedaan hebben, stelt Lakoff: de politiek omvormen tot een debat over *waarden*. Republikeinse waarden, uiteraard. Zo trokken zij het initiatief naar zich toe en dreven de Democraten in de verdediging. In de kansloze positie van iemand die het publiek vraagt om níét aan een olifant te denken.

Een paar voorbeelden. Republikeinen hebben een hekel aan belastingen. Belastingverlaging is in het Engels 'tax reduction', of 'tax cut'. De Republikeinen maakten daar in de

jaren negentig tax 'relief' van, belastingverlichting. Snijden of reduceren is iets *kleiner* maken, verlichting is iets *minder zwaar* maken. Belasting als hoofdpijn, waarvoor je verlichting zoekt. 'Pain relief tax relief'. De Democraten hadden zo hun argumenten tegen 'tax relief', maar die deden er eigenlijk niet toe, want iedereen keer als ze het woord 'tax relief' uitspraken beaamden ze de metafoor, het frame, van belastingen als hoofdpijn. In de documentaire I.O.U.S.A., over het enorme Amerikaanse begrotingstekort, identificeert een econoom het ware probleem van de Amerikaanse economie: Amerikanen geloven dat je een verzorgingsstaat kunt bekostigen zonder belasting te heffen. Een term als 'tax relief' voedt dat waanidee.

Successiebelasting, 'estate tax', of 'inheritance tax', vinden de Republikeinen ook onzin. Maar de begrippen 'estate' en 'inheritance' verwijzen naar rijkdom, en legitimeren daarmee het idee achter zo'n belasting: je bent bevoorrecht, je erft geld, daar mag je best iets van afdragen. En dus introduceerden de Republikeinen de 'death tax', overlijdensbelasting. Een term die een totaal andere gevoelswaarde heeft: alsof de dood nog niet erg genoeg is, moet je er óók nog belasting over betalen! (De VVD, ook tegen successiebelasting, probeerde dit idee te kopiëren met de term 'doodbelasting'. 'Close, but no cigar'. 'Overlijdensbelasting' was sterker geweest.)

'Late term abortion', abortus na achttien weken zwangerschap, werd vervangen door het lugubere 'partial birth abortion', abortus door geboorte in stukjes. Omgekeerd kan het ook. De Republikeinen zijn voor oliewinning in het ANWAR-natuurreservaat in Alaska, en vervingen het 'drilling for oil' (metafoor: gat in de aarde maken) door 'domestic energy exploration' (metafoor: ontdekkingsreis). Republikeinse milieuwetten, onderwijswetten, de Democraten bestreden ze te vuur en te zwaard, maar Bush gaf ze namen als de 'Clear Skies Act', de 'Healthy Forest Act' en 'No Child Left Behind'. En daar ben je als Democraat dan tégen. Het bekendste voorbeeld is misschien wel hoe de strijd tegen het internationale terrorisme, de reactie op 9/11, door de Republikeinen werd geframed als een oorlog. 'The fight against terrorism' werd 'The war on terror.' Oorlog in plaats van *strijd*, *doodsangst* in plaats van *terrorisme* en oorlog *aan* in plaats van *tegen* – een drievoudige verheviging. 'Oorlog' als legitimatie voor draconische maatregelen die in vredetijd kansloos zijn. En: wie zich verzet is een landverrader.

Wat al deze voorbeelden met elkaar gemeen hebben, is dat het metaforen zijn. Belasting heeft geen gewicht, dus relief, verlichting, is beeldspraak. De strijd tegen het terrorisme is niet letterlijk een oorlog (al kun je ook stellen dat door dit woordgebruik de definitie van het begrip oorlog is opgerekt) en wat bestreden wordt is niet letterlijk de doodsangst, het is beeldspraak.

Beeldspraken zijn meer dan handige ezelsbruggetjes of een manier om taal te verlevendigen. 'De metafoor is voornamelijk uitgevonden om emoties op te roepen en zaken extra te markeren en voor ogen te stellen,' schreef Quintilianus al in 'De Opleiding Tot Redenaar' (95 n.Chr.), hét grote standaardwerk van de retorica. Cognitief taalkundigen als Lakoff gaan verder en stellen dat beeldspraak is *hoe wij denken*. Wij kunnen niet over 'liefde' denken zonder het te vergelijken met, bijvoorbeeld, een reis. Wij kunnen niet over 'argumenteren' denken zonder het te vergelijken met,

Foto: Joe Raedl / Hollandse Hoogte

'Bush was attacked, Kerry was framed'.

bijvoorbeeld, oorlog. Wij kunnen niet aan 'meer' of 'minder' denken zonder het te vergelijken met, bijvoorbeeld, 'omhoog' en 'omlaag'. 'Het dagelijks leven is doordrongen van beeldspraak, niet alleen in de taal maar ook in het denken en handelen. Ons gewone conceptuele systeem, waarmee we zowel denken als handelen, is in de kern metaforisch van aard', schrijven Johnson en Lakoff in het indrukwekkende 'Metaphors we live by' (1980). Die zogenaamde primaire metaforen, de beeldspraak die we voortdurend gebruiken zonder dat we het beseffen (een prijs wordt niet 'ingekort' of 'verlaagd', toch zegen we 'korting' en 'verlaging') vormen op den duur vaste verbindingen in onze hersenen. Praat over 'tijd' en in de hersenen wordt het centrum voor 'ruimte' geactiveerd (de tijd komt, de tijd gaat, etc.) Metaforen zijn fysiek aanwijsbaar. We hebben ze nodig om te begrijpen wat er om ons heen gebeurt. Neem dit voorbeeld, dat ik tegenkwam tijdens een vakantie in Californië. Het duingebied bij Monterey is afgesloten voor verkeer, er mag alleen gewandeld worden. Mountainbikers worden bekeurd. De mountainbikers willen toegang tot het duingebied. 'Wij zijn eigenlijk gewoon wandelaars op wielen', zeggen ze. 'Nee,' zeggen de wandelaars, 'mountainbikes zijn motorfietsen zonder hulpmotor.' De metafoer is het standpunt, het standpunt is de metafoer. 'Je moet het dak repareren als de zon schijnt', zei Balkenende bij de Algemene Politieke Beschouwingen van 2008. Hij wilde *bezuinigen* in verband met de *naderende vergrijzing*, hij wilde *sparen voor de toekomst*, ook een metafoer (geld 'behoeden' of 'redden' – *to save*), maar geen erg aansprekende. Een lekkend dak is nú een probleem, dat heeft voorrang, daar moet direct iets aan

gebeuren, dat zal niemand tegenspreken. De metafoer helpt hem de 'feiten' naar zijn hand te zetten. (De oneliner komt oorspronkelijk van Kennedy – *'The time to repair the roof is when the sun is shining'*, was zijn argument om juist te investeren in welfare. Dán klopt hij, ook omdat 'repair' in het Engels niet alleen 'herstel' betekent, maar ook 'onderhoud'. Balkenendes versie is eigenlijk onzin: je mag hopen dat de zon schijnt als je het dak repareert, maar dat het regent is geen reden om het niet te doen – integendeel.)

Frames zijn 'genesteld', als in een Russische baboesjka-pop. Een begrip als tax-relief is een 'oppervlakte'-frame, zoals Lakoff het stelt, maar het past in een dieper gelegen frame, dat op zijn beurt ook weer tot een nóg dieper liggend frame behoort, enzovoort. Het begint met een woord, het eindigt met een wereldbeeld.

Lakoff vroeg zich ooit af wat nu eigenlijk de samenhang was tussen de standpunten van Republikeinen: ze zijn tegen belasting, voor vrij wapenbezit, tegen abortus, voor het beperken van wettelijke aansprakelijkheid (*'tort reform'*), tegen stamcelonderzoek, voor genetische manipulatie. Bij democraten is het andersom. Wat is de gemene deler? Lakoff ging op zoek naar de dieper liggende metafoer die al deze standpunten verenigt, en kwam uit bij het gezin. De staat is een gezin, hoe je denkt over de staat is hoe je denkt over gezinsverhoudingen. Er zijn twee modellen: de *'strict father'* en de *'nurturing parent'*, de strenge, autoritaire vader versus de steunende, begripvolle ouder. Het *'Strict Father Model'* legt de nadruk op discipline, autoriteit, orde en grenzen, het *'Nurturing Parent Model'* beklemtoont empathie, verzorging, eerlijkheid en geluk.

Zo kun je begrijpen waarom juist rechts-conservatieve Republikeinen woedend waren toen Bush in 2008 de financiële sector uit de nood redde met zijn *'bailout bill'*. Een 'rechts' belang, zou je zeggen. Nee, want een strenge, autoritaire vader laat zijn 'kinderen' op de blaren zitten als ze hun gat verbranden! De politiek als waardenstrijd. Was de taal van de Republikeinen in hoge mate consistent met het strict father model, stelde Lakoff in 2005 vast, in de taal van de Democraten ontbrak die samenhang geheel. Ze leden aan 'hypocognitie', zoals kennisgeleerden dat noemen. Ze wisten niet waar ze het zoeken moesten. Wie ooit de WOUTER TAPES heeft gezien, over de PvdA-campagne van 2006, begrijpt ongeveer wat Lakoff bedoelt. Die hele campagne is één panische zoektocht naar de juiste woorden. Een van de schaarse momenten dat Wouter Bos in die film lijkt te weten wat hij doet, is als hij een campagnefoto van zichzelf bestudeert en gedecideerd afkeurt wegens 'te veel gel'.

Al het overige is zoeken en tasten.

Dat geeft de ander de gelegenheid de discussie te bepalen, de topics aan te dragen, de woorden kiezen, kortom: het debat te *'framen'*.

Framing is dus niet een soort handigheidje dat je je kunt eigen maken in een workshop om er vervolgens mee te scoren. Het gaat over woordkeuze, over taalvaardigheid, over beeldend vermogen, zeker, maar ten diepste gaat het over ideologische consistentie. Over een authentiek, helder en doordacht wereldbeeld en een uitgekiend, bijbehorend vocabulaire. Of zoals Frank Luntz, een van de taalgoeroes van de Republikeinen, altijd zegt: *ideas come first*.

NAAR DE MENSEN GAAN

Een belangrijk onderdeel van de SP manier van werken is dat we de mensen om wie het gaat zelf benaderen. Gesprekken met betrokkenen veranderen vaak de manier waarop wij naar de werkelijkheid kijken. In de volgende twee artikelen laten Kees Slager en Sineke ten Horn, niet toevallig ook Eerste Kamerleden voor de SP, zien hoe naar de mensen gaan ook de wetenschap vooruit kan helpen.

WIE DE WERKELIJKHEID WIL KENNEN, LUISTERE NAAR DE MENSEN

Tekst: Kees Slager, journalist en SP-Eerste Kamerlid Foto: Maria Austria Instituut / Hollandse Hoogte

De eerste keer in onze geschiedenis dat autoriteiten serieus luisterden naar 'gewone' mensen om via hun verhaal te weten te komen hoe de sociale werkelijkheid er echt uitzag, was bij de parlementaire enquête van 1887. Tientallen jaren later maakten mijn onderzoeken onder landarbeiders en nabestaanden van de watersnoodramp van 1953 duidelijk dat het nog steeds belangrijk is om naar mensen zelf te luisteren.

Die zogenaamde 'arbeidsenquête' was het vervolg op het in 1874 aangenomen 'kinderwetje van Van Houten', onze allereerste sociale wet, die de kinderarbeid in fabrieken enigszins aan banden legde.

Behalve een onderzoek naar de werking van die wet, wilde de enquêtecommissie ook een algemeen inzicht in 'den toestand van fabrieken en werkplaatsen'. Daartoe verhoorde ze niet alleen deskundigen en fabrikanten, maar ook vele tientallen arbeiders en arbeidsters, die werkzaam waren in een Amsterdamse waskaarsenfabriek, in de Tilburgse textiel fabrieken, de aardewerkfabriek van Regout in Maastricht en de vlasbedrijven in de Hoeksche Waard.

En hoewel veel van de ondervraagde arbeiders bang waren om kritisch te zijn over hun arbeidsomstandigheden omdat ze bang waren voor ontslag, ging er toch een wereld open voor de

meeste leden van de enquêtecommissie. Uit de reacties van de voorzitter blijkt meermalen dat hij er geen idee van had wat er zich afspeelde in de fabrieken. Als een vrouw uit de Amsterdamse waskaarsen fabriek vertelt dat ze soms 36 uur achter elkaar moet werken – en dat al vanaf haar twaalfde jaar – verzucht hij: 'Gij hebt een kwaad leven, meid.' Als in datzelfde jaar de verhoren als handelsuitgave worden gepubliceerd zorgen ze voor een storm van verontwaardiging en ongeloof onder de burgerij. Een historicus schrijft: 'De publiekmaking dezer verhoren bracht vele in kennis met toestanden, waarvan ze zich zelfs geen voorstelling hadden kunnen maken.'

Het is een plezierig toeval dat in 1981 de goede verkoopresultaten van een boek vol verhalen van landarbeiders over hun arbeidsomstandigheden, het Nijmeegse uitgeverijtje Link in staat stelt de arbeidersenquête van 1887 in drie dikke delen ('Een kwaad leven') te herdrukken. Daardoor kunnen wij nog steeds kennis nemen van de arrogante houding van figuren als de Maastrichtse aardewerkfabrikant Petrus Regout:

Voorzitter: Maar gij zult ze toch niet laten werken tot ze er dood bij neervallen?

Regout: Pensioneren doen we ze niet.

Voorzitter: Wanneer gij ze niet meer gebruiken kunt, gaan zij heen en doet gij niets meer aan hen. Ze komen dan

eenvoudig ten laste aan de stedelijke armenkas?

Regout: Ook al.

DE LANDARBEIDERS

Eind jaren '70 interviewde ik 65 (oud) landarbeiders uit Zuid West Nederland over hun leven en werkomstandigheden in de eerste helft van de twintigste eeuw voor het boek 'Landarbeiders'. Want hun levensverhaal was nooit op papier gezet en de gedenk- en geschiedenisboeken van de landbouw negeerden deze grootste bevolkingsgroep simpelweg. Bijna een eeuw na de arbeidsenquête zorgde 'Landarbeiders' voor bijna net zoveel ophef en verontwaardiging over een tot dan toe verzwegen sociale werkelijkheid. De landarbeiders waren dankbaar dat hun leven alsnog erkend werd, want in een boek samengebond, maar de boeren waren boos omdat ze geconfronteerd werden met vele verhalen waaruit de weinig sociale houding bleek van hen en hun voorgangers.

'Toon: Als je nou vraagt, hoe je als mens behandeld werd bij de boer, dan heb ik nog een goed voorbeeld voor je. Dat heb ik zélf meegemaakt en dat was toen héél normaal. Kijk, als je als arbeider bij de boer in de keuken aan tafel zat (dat gebeurde wel in deze contreien) en als er dan familie op bezoek kwam of een kennis, dan kregen ze allemaal een hand, maar jij

De watersnood van 1953 werd pas veertig jaar later geschreven worden dankzij de verhalen van meer dan tweehonderd ooggetuigen van de ramp.

kreeg géén hand. Want er zit hier in het bejaardenhuis een vrouw, dat was de dochter van mijn boer. Nou, die ging op een keer op reis met een koetsje. Dat had ik ingespannen. Dus ik sta er zo bij toen ze d'r vader een hand gaf en d'r moeder en een zuster - en toen gaf ze mij ook een hand. En ze schrok: 'Goh,' zei ze, 'nou geef ik Toon ook een hand!' Ik zal die woorden nooit vergeten!

Naast de behandeling als mens was er ook de chronisch slechte beloning.

'Gerard: Ik herinner me - dat zal rond 1910 geweest zijn - dat we bij een boer om vier uur 's ochtends in de mestput moesten staan. Om karren te laden. Ja, meestal begon je om zes uur met dat werk, maar toen moesten wij om vier uur beginnen. En als we dan anderhalf uur gewerkt hadden kregen we een boterham van de boer. Want voor die eerste anderhalf uur, daar kregen we geen loon voor - alleen die boterham.'

Dat de verhalen over de slechte beloning geen fantasie waren, maar gebaseerd op feiten, blijkt uit rapporten van o.a. de Staatscommissie voor de Landbouw uit 1908 en 1909. Ook na de Tweede Wereldoorlog is de positie van de landarbeiders amper verbeterd. Het Landbouw Economisch

Instituut (LEI) constateert in 1958 in het rapport 'De landarbeider in Nederland':

"Overziet men de ontwikkeling van de economische en sociale positie van de verschillende arbeidersgroepen in de laatste halve eeuw, dan kan worden geconstateerd dat de landarbeidersgroep zeer lang een plaats heeft ingenomen in de achterste gelederen van de 'proletarische achterhoede'." Rapporten verdwijnen meestal zonder dat ze veel aandacht krijgen, in een land waar ze zelden weer uit komen. Maar toen de landarbeiders zelf aan het woord kwamen en met schrijnende voorbeelden de sociale werkelijkheid schetsten in een spraakmakend en veel gelezen boek, kwam er alsnog aandacht en discussie en werd het valse beeld van het deltagebied als 'het land waar het leven goed is' voorgoed bijgesteld.

DE RAMP VAN 1953

Ook het ware verhaal achter de watersnood van 1953 werd pas veertig jaar later geschreven worden dankzij de verhalen van meer dan tweehonderd ooggetuigen van de ramp. Tot 1993 bestonden er wel gedenkboeken over de ramp, maar die waren stevast geschreven door lokale autoriteiten, die geen melding maakten van de falende mens als medeveroorzaker

van de ramp. Logisch want velen hadden boter op hun hoofd. In de Tweede Kamer kwam de schuldvraag slechts kort aan de orde. De CPN'er Henk Gortzak vroeg om een parlementaire enquête, maar in het koudst van de Koude Oorlog had dat eerder een averechts effect.

Temeer omdat CPN-voorzitter Paul de Groot tegelijkertijd afgaf op "Amerikaanse pestgeneraals" die over de noodgebieden vliegen en nauwkeurige inlichtingen krijgen, die aan het eigen volk en zijn vertegenwoordigers wordt onthouden."

De Tweede Kamer stelde wel een 'commissie voor de watersnood' in, waar de communisten buiten werden gesloten. 'Een doofpotcommissie', oordeelde Gortzak en de geschiedenis gaf hem gelijk. Er werd nooit meer iets van vernomen, de oorzaken van de ramp werden nooit officieel onderzocht.

Ook de kranten waren anno 1953 weinig kritisch. Een journalist was in die tijd nog een meneer met een hoed, die hij beleefd afnam voor de autoriteit, wiens verhaal hij vervolgens klakkeloos noteerde. Zodoende bleef de ramp veertig jaar lang alleen maar een vreselijk natuurgebeuren, goed voor verhalen waarin slechts plaats was voor helden en slachtoffers, door het noodlot samengebracht in een land van 'leed en kerels', zoals *Vrij Nederland* het omschreef.

Intussen wisten de inwoners wel beter. Dat bleek toen ze de jaren later kans kregen om hun tijdens de ramp opgedane ervaringen alsnog te vertellen. In mijn boek 'De ramp, een reconstructie' (1992) zorgen de ooggetuigen voor een waar bombardement aan voorbeelden, waaruit blijkt hoezeer de mens er verantwoordelijk voor was dat de stormvloed van 1 februari 1953 kon uitgroeien tot een ramp met 1836 slachtoffers.

Dijkgraven die liggen te slapen in plaats van op de dijk te staan, paniekerige burgemeesters die weigeren de bevolking te waarschuwen, een Commissaris van de Koningin, die z'n bed induikt nadat hij is gealarmeerd, waarschuwingstelegrammen waar bijna niemand op is geabonneerd, alarm dat niet door de radio wordt uitgezonden, dijken die zo slecht zijn onderhouden, dat ze al breken nadat er een kwartier water overheen is gelopen, dijkcoupures waarvan de vloedplanken in de oorlog zijn

opgestookt en nooit vervangen, geen coördinatie van verkenningvluchten waardoor pas na een etmaal wordt ontdekt dat heel Schouwen-Duiveland verdrongen is, een regering die de eerste dag niets onderneemt en pas om helikopterhulp in het buitenland vraagt als het voor veel mensen al te laat is. En dat nog afgezien van de litanie van domme beslissingen, misverstanden en miscommunicaties.

De burgemeester wou absoluut niet geloven dat het water over de dijk kon komen. 'Het is er nog nooit over gekomen, dus dat gebeurt nu ook niet', zei hij. 'Laten we het nog even

aanzien.' Ik stelde voor om de klok te luiden en de mensen in de polder te waarschuwen. 'Ik denk er niet over!', riep hij. Hij was bang dat de bevolking in paniek zou raken. Toen besloot ik het zélf te doen, maar ja, ik wist niet hoe je de klok moest luiden...'

Dankzij de verhalen die de ooggetuigen vertellen, kan de sociale werkelijkheid van de watersnood alsnog in beeld worden gebracht en het oude, te lang vertelde verhaal over een onafwendbaar natuurgeweld worden bijgesteld. Het had natuurlijk veertig jaar eerder kunnen en moeten gebeuren.

De les moet zijn dat wie zich uitsluitend laat leiden door de mededelingen van functionarissen en officiële rapporten, de wereld slechts beziet vanuit het perspectief van de autoriteit. Dat is een eendimensionaal beeld, dus onvolledig en (te)vaak ook verhullend.

Het doet bovendien geen recht aan het beoordelingsvermogen van mondige burgers, die met open ogen en oren gebeurtenissen meemaken en daar vaak beter en indringender verslag van kunnen doen dan wat er in nota's en rapporten te lezen valt.

LEREN VAN ELKAAR

MENSEN MET EEN VERSTANDELIJKE BEPERKING AAN HET WOORD OVER HUN LEVEN, HUN ERVARINGEN EN HUN WENSEN

Tekst: Sineke ten Horn, SP-Eerste Kamerlid Foto: Bas Stoffelsen

Tijdens mijn studie Sociologie stond de empirie voorop en men vond harde cijfers en statistiek belangrijk. Ik wist toen wel, begin jaren zeventig, dat de biografische methode óók een van de takken van de sociologische wetenschapsbeoefening was, maar die kende, zo zei men, veel bezwaren. Alleen de Amsterdamse sociologen zoals Goudsblom, Abraham de Swaan en Christien Bringreave trokken zich er niet zoveel van aan. Zij hadden in die tijd wel oog voor het belang van het levensverhaal geplaatst in een bredere maatschappelijke context.

Voor mij heeft in het empirisch onderzoek het cliëntenperspectief wel van begin af centraal gestaan. Bij mijn evaluatieonderzoek in de psychiatrie, of geestelijke gezondheidszorg, heb ik altijd veel contacten gehad met patiënten- en familieorganisaties. Die contacten heb ik nog steeds. In die zeventiger en tachtiger jaren besprak ik wel met GGZ- cliënten welke vragen voor hen belangrijk waren en wat zij van de resultaten van

het onderzoek vonden, maar daar bleef het dan wel bij.

In december 1988, de maand waarin ik na 15 jaar wetenschappelijk werk in de psychiatrie switchte naar de

praktijk van de zorg voor, zoals zij toen nog heetten, 'zwakzinnigen', stond Jolanda Venema op de voorpagina van de Telegraaf. De meesten van jullie zullen zich haar nog wel herinneren, de verstandelijk gehandicapte vrouw

in de Assense inrichting Hendrik van Boeyen, naakt aan de ketting. Haar radeloze ouders hadden de foto genomen en de pers gezocht. Het was hun aanklacht tegen de mensonterende situatie waarin Jolanda verkeerde. Tegelijkertijd vertelden zij het levensverhaal van hun dochter. Natuurlijk wilde ik, vanuit immers de empirische school, gelijk weten, hoeveel van de ruim 500 gehandicapten van Eemeroord, de inrichting in Baarn waarvan ik net directeur was geworden, in vergelijkbare omstandigheden verkeerden als die Jolanda. Dat waren er volgens het hoofd van de verplegingsdienst 15. Met hem zocht ik ze een voor een op en sprak met hun begeleiders en familie. Uiteraard was en is het getal belangrijk, en de kennis van hun diagnoses, problematiek en zorgzwaarte. Maar voor werkelijke verandering in de zorg, in hun situatie, was het veel belangrijker naar hun verhalen, hun ervaringen en belevingen te luisteren.

Juist het naar henzelf luisteren, hen te horen over welke mogelijkheden tot verandering en verbetering zij, begeleiders en familie voor deze bewoners zagen, bood perspectief. Dit werd ook uitgedragen door consulenteams die er toen in de gehele gehandicaptenzorgsector, naar aanleiding van de les van Jolanda, kwamen.

Het was ook aanleiding om in mijn toenmalig werk aan de medische faculteit in Utrecht, in het onderwijs aan medicijn studenten veel meer aandacht te gaan besteden aan onderwerpen als 'Omgaan met... Onmacht', 'Omgaan met familie', 'Omgaan met andere disciplines', en 'Omgaan met elkaar'. We haalden ook ouders van gehandicapten naar Utrecht om voor studenten het levensverhaal van hun zoon of dochter te vertellen.

STOORNISSEN EN MAATSCHAPPELIJKE REFLECTIE

Van Gennep, hoogleraar Orthopedagogiek in die tijd in Amsterdam sprak van een paradigmawisseling. We werden er ons langzaam van bewust dat mensen die we toen nog zwakzinnigen, debielen of idioten noemden, ook mensen zijn, medemensen, met gevoelens, belevingen en met mogelijkheden zoals anderen, zij het misschien met beperkingen.

ORAL HISTORY

De officiële geschiedschrijving was tientallen jaren lang vrijwel uitsluitend gebaseerd op papieren bronnen. Notulen, verslagen, kranten en overheidsrapporten vormden de basis waarop historici hun geschiedenis verhaal bouwden. Een enkele keer greep men wel terug op het ondervragen van betrokkenen, bijvoorbeeld omdat er geen schriftelijke bronnen aanwezig waren. Een voorbeeld van iemand die zo te werk ging is Ben Sijes toen hij zijn boek over de Februaristaking van 1941 schreef.

Toch was hij tot de jaren zestig een uitzondering. Op de golven van het verzet van die periode kregen historici steeds meer oog voor groepen van wie de stem in de officiële geschiedenisboeken nauwelijks werd gehoord. Hun verhaal stond namelijk meestal niet in de gebruikte bronnen, dus historici schreven ook niet over hun meningen en ervaringen. De Engelse historicus Paul Thompson schreef daarom in 1968 het boek 'The voice of the past. Oral History'. Door arbeiders, boeren, ex-slaven, buurtbewoners en andere onderdrukte groepen te interviewen was het volgens hem mogelijk om de geschiedenis te herschrijven.

Er ontstonden tientallen groepen van studenten en betrokkenen die de boer op gingen om mensen over het verleden te interviewen. Het resultaat was een golf aan buurtgeschiedenissen op basis van gesprekken met de bewoners. Ook aan de universiteiten groeide de belangstelling voor deze nieuwe vorm van geschiedschrijving. Dat leidde uiteindelijk tot de benoeming van een hoogleraar Oral History in 2004. Selma Leydesdorff die deze leerstoel vervult, is vanuit de vrouwenbeweging al sinds de jaren zeventig bezig met mondelinge geschiedenis. Ze schreef op basis van interviews ook over de jodenvervolging en de watersnoodramp van 1953.

Interviewen is voor journalisten een belangrijk onderdeel van hun werk. Kees Slager schreef op basis van interviews een aantal interessante historische boeken en was oprichter van het radioprogramma OVT waarin ook veel aandacht is voor deze aanpak.

En daar kwam in de gezondheidszorg en de wetenschap ook meer aandacht voor. Zo werd met de komst van de ICIDH (International Classification of Impairments, Disabilities en Handicaps) nadrukkelijker onderscheid gemaakt tussen de stoornissen, de daarmee samenhangende beperkingen en sociale nadelen. Aandacht daarvoor dwingt ook tot maatschappelijke reflectie.

In die tijd begeleidde ik ook de onderzoekster Inge Mans. In haar proefschrift stelt zij de vraag wat deze mensen met verstandelijke beperkingen, 'zwakzinnigen', door de eeuwen heen voor anderen hebben betekend. Zij las veel en sprak ook een hele stoet van opvoeders en normale burgers.

Een van de bijzondere resultaten van haar onderzoek was voor mij dat zij laat zien hoe door de eeuwen heen de vraag onoplosbaar lijkt hoe de zwakzinnige te begrijpen en hoe zinloos dan zijn leven lijkt. Inge was toen niet alleen onderzoekster- psychologe, maar ook groepsbegeleidster in de gehandicaptenzorg. Vanuit die praktijk zegt ze in haar boek 'Op de momenten dat ik dichterbij kom en de wereld van zwakzinnigen en zwakzin-

nigenzorg binnenga, maakt het gevoel van zinloosheid plaats voor een drang tot zingeving. Te zien hoe eenzaam, angstig en hulpeloos zwakzinnigen soms zijn en hoe gezellig, gelukkig en levenslustig ze kunnen zijn, doet niet vragen naar zin, maar naar zingeving...'. Voor Inge was het geheel vanzelfsprekend dat een goede vriendin van haar met een verstandelijke beperking een van haar paranimen was bij de promotie. Maar dit bleek in 1998 voor de universitaire wereld een nog ongekende situatie van acceptatie en sociale integratie. Terwijl er circa 120.000 verstandelijk gehandicapte medeburgers in Nederland zijn.

BIOGRAFISCHE METHODE VAN ONDERZOEK

De kracht van de biografische methode van onderzoek begon ik me steeds meer te realiseren.

De kracht ervan kent twee kanten:

- de emancipatoire, voor de mensen met een verstandelijke beperking zelf, en veelal idem voor chronisch psychiatrische patiënten. Aandacht voor hun eigen verhaal, bezinning op hun levensverhaal, vergroot hun

zelfvertrouwen en zelfwaardering;
en

- tegelijkertijd worden ànderen door hun verhalen ook gedwongen naar hun belevingen en ervaringen te luisteren en zodoende ook gedwongen meer respect te krijgen voor deze medemensen.

En het is mijn inziens de wisselwerking van beide die nodig is.

Vanaf 1997 mocht ik voor Elsevier de eindredactie voeren van een losbladig Handboek 'Mogelijkheden: vraaggerichte zorg voor mensen met een verstandelijke beperking'.

Maar mensen met een verstandelijke beperking waren daarin zelf nog niet aan het woord. Daarom legde ik in het voorjaar van 2000 aan bewoners van twee leefgroepen van een instelling de vraag voor of zij wilden praten over de behoefte aan een boek over vraaggerichte zorg voor en door mensen met een verstandelijke beperking.

De negen bewoners die aan het groepsgesprek deelnamen waren duidelijk en positief over zo'n boek. Zoals Jaks, een van hen zei: "Kijk, vroeger moesten wij naar de leiding luisteren en naar hun pijpen dansen. Weet je hoe het nu is? Nu luisteren wij naar elkaar, bewoners naar personeel en ook personeel naar bewoners. Tegenwoordig mag je zelf wat zeggen en zelf kiezen. Maar dat kun je maar niet zo. Dat moet je leren, stap voor stap. Zo'n boek helpt misschien."

Alle negen bewoners wilden meewerken en hun individuele verhaal doen. Ze wilden ook dat er foto's en tekeningen in het boek zouden komen en het moest door mij op een cassettebandje worden voorgelezen, want maar 3, achteraf zelfs maar 2, van de 9 bleken te kunnen lezen.

Met ieder van hen voerde ik een gesprek en schreef hun verhaal zo letterlijk mogelijk op.

Voor ieder maakten we een exemplaar.

LUISTEREN NAAR MENSEN

Op het resultaat van hun inspanningen "een eigen boek" waren ze erg trots. Ze lieten het aan personeel en familie lezen en brachten het in bewonersvergaderingen met de suggestie dat ook andere bewoners zoiets zouden kunnen ondernemen. En omdat ze merkten dat het personeel erg geïnteresseerd bleek in hun

boek, het werd voordurend geleend of gepikt, stelden ze voor naar de directie te gaan met de vraag hun boek als cadeau in het kerstpakket op te nemen. Niet in een kerstpakket, maar wel in een oplage van tienduizend werd het boek verspreid. En er kwam zelfs een herdruk.

Hun boek werd ook als Hoofdstuk in het losbladige Handboek 'Mogelijkheden' opgenomen. Maar de bewoners vonden dat het hierbij niet moest blijven. Ze spoorden ons, hun leidinggevende Ella van Lingen en mij, aan mee te denken hoe het verder zou kunnen komen. We schreven gezamenlijk een projectplan voor een zorginnovatieprijsvraag. In dit project zouden dan tien boeken door andere mensen met een verstandelijke beperking worden geschreven, en opgenomen worden op een CDrom. Daardoor zouden volgens hen; "Schrijvers meer nadenken over wat ze willen. En de lezers gaan beter luisteren naar mensen met een verstandelijke beperking."

Het plan won de prijs niet, maar kreeg wel subsidie. En van zes groepen verstandelijk gehandicapten in andere instellingen kwamen de verhalen op een CD-rom, met een inleiding van Frank, een van oorspronkelijk 9 bewoners.

Toen ik tijdens een lezing in Spanje vertelde van het belang om gehandicapten zelf hun verhalen te laten vertellen, en het boek 'Zelf bepalen... Zelf Kiezen' liet zien, wilde men het er houden en ging men het onmiddellijk vertalen. Afgelopen juni sprak ik de voorzitter van de bewonersraad en hij vertelde me dat ze al vele verhalen bijeen hebben gebracht en dat men het belangrijk blijft vinden dat bewoners hun geschiedenis leren kennen.

Binnen 's Heeren Loo waar het eerste boek werd gemaakt, was men ook steeds meer overtuigd geraakt van de emanciperende kracht van levensverhalen. Om het voor begeleiders en familieleden van gehandicapte bewoners te vergemakkelijken werd er in 2005 een Powerpointpresentatie over gemaakt en liet men op een DvD enkele voorbeelden zien van de inmiddels al meer dan 50 opgeschreven levensverhalen en voor sommige

bewoners gemaakte Levensboxen. De levensbox werd bedacht voor mensen met een ernstige meervoudige beperking voor wie een boek met plaatjes, foto's en dergelijke weinig of geen betekenis heeft. In een levensbox kunnen voor hen voorwerpen worden gedaan die herinneringen oproepen en die voor betrokkene typerend zijn, zoals bijvoorbeeld een cassettebandje met bepaalde liedjes, geurzakjes etc.

LUISTEREN LEIDT TOT MEER RESPECT

Op meer plekken in de zorg volgden dergelijke initiatieven. Zoals in Brabant in het Project "Regie over eigen leven" waar ook mooie voorbeelden op een DvD bijeen werden gebracht over hoe als verstandelijk gehandicapte meer touwtjes in eigen handen te nemen.

Op vele plekken in de zorg, voor verstandelijk gehandicapten, psychiatrische patiënten en ook bijvoorbeeld dementerende ouderen, wordt inmiddels al enige jaren gewerkt met Levensverhalen en Levensboeken. Men ontdekte ook dat het voor bewoners in instellingen die in de loop der tijd met een zeer groot aantal begeleiders te maken krijgen vanwege de vele personeelwisselingen, het ook erg prettig is dat een levensboek wordt bijgehouden, als een soort houvast, een bron van continuïteit.

Eerder benoemde ik de kracht van verhalen in twee opzichten: de emancipatoire en dat tegelijkertijd ànderen door die verhalen ook gedwongen worden naar hun belevingen en ervaringen te luisteren en zodoende hen misschien ook meer kunnen begrijpen en respect krijgen voor deze medemensen.

Ik vind het dan ook extra goed dat de SP (en gelukkig ook de PvdA en de vakbonden) zich tijdens de manifestatie in Den Bosch voor juist de mensen van de WSW inzetten, onder wie namelijk ook nogal wat verstandelijk gehandicapte WSW'ers, van wie we nu weten hoe belangrijk werk voor ze is. Niet alleen vanwege het inkomen, maar vooral ook vanwege de werkcontacten en het zelfrespect.

ACTIEVOEREN HELPT – EEN TERUGBLIK

Tekst: Sjaak van der Velden, redacteur Foto: Suzanne van de Kerk

Zonder strijd verandert er niets. De hele geschiedenis van de mens laat zien dat er geen of nauwelijks veranderingen optreden als mensen niet in beweging komen. Ook voor ons land geldt dit. Als er geen actie voor was gevoerd, hadden we bijvoorbeeld geen algemeen stemrecht gekregen. Ook pensioenen, AOW, werkloosheidsvoorziening en de Ondernemingsraad zijn een gevolg van strijd. Die verworvenheden moeten worden verdedigd, juist omdat het geen cadeautjes waren. Zeker in tijden van economische crisis komen er vrijwel vanzelf aanslagen op het levenspeil van de bevolking. De economie zit nu al weer enkele jaren in een crisis. Hoe reageert de bevolking hierop en op de crisisplannen van de regering?

2010 zal de geschiedenis in gaan als het jaar van de schoonmakers. Ze voerden een wekenlange strijd voor loonsverhoging en respect. Ze wonnen op beide fronten. En meer dan dat, aan het eind van het jaar kregen ze van de internationale vakbeweging ook nog een prijs: de wereldcup voor de beste vakbondscampagne, die in november in Nagasaki werd uitgereikt. Deze prijs werd trouwens uitgereikt voor de hele campagne 'Schoon Genoeg' die tot de staking heeft geleid. Een doordachte campagne waarbij de schoonmakers zelf vooral op de voorgrond traden. Zij waren het gezicht van de actie, terwijl het betaalde bondskader zoveel mogelijk op de achtergrond bleef. Ook was de actie slim opgezet, waardoor de tegenstander zo hard mogelijk werd geraakt tegen zo weinig mogelijk inspanning en kosten. Zelfs het Sociaal Cultureel Planbureau gaf de actievoerders de schoonmakers een complimentje. Volgens het bureau had de staking ervoor gezorgd dat de Nederlandse bevolking weer meer vertrouwen in de vakbeweging had gekregen. Een groter compliment is toch haast niet denkbaar?

GEMEENTEREINIGING

Het beeld van 2010 wordt echter niet alleen bepaald door de staking van de schoonmakers, maar ook door de staking van de mannen en vrouwen van de gemeentelijke reinigingsdiensten. Na een actie die weken duurde en her en der in het land het werk werd neergelegd, verhardde de sfeer. Ook kantoorpersoneel in Arnhem, Nijmegen en Haaksbergen legde korte tijd het werk neer. Maar dat was niet genoeg. De grote staking waarbij de vuilophalers in Amsterdam niet werkten op Koninginnedag en hun Utrechtse collega's zich een dag later bij hen aansloten, zorgde uiteindelijk op 15 mei voor de overwinning. De dagelijks het nieuws halende acties van de reinigers betekenden voor 170.000 gemeenteambtenaren een nieuwe

cao. En in die cao was een loonsverhoging opgenomen hoewel de werkgever eigenlijk het personeel op de nullijn had willen zetten.

ANDERE STAKINGEN

Het jaar was trouwens al begonnen met stakingen bij AkzoNobel en DSM. Op 26 januari legden bij beide bedrijven in totaal meer dan duizend werknemers het werk neer; ze behaalden al zeer snel een goed resultaat. Bij Akzo ging het vooral om een sociaal plan in verband met reorganisatie en bij DSM was sprake van strijd tegen de nullijn. Dat waren wel de problemen voor werknemers in 2010: reorganisaties en loonmatiging. Echte crisisproblemen dus.

In maart staakte het personeel van cv-ketelfabrikant Nefit in Buinen voor een goed sociaal plan in verband met de verhuizing naar Deventer, waar de andere fabriek van Nefit staat. De werknemers in Deventer steunden hun Buinense collega's met een petitie.

Maart was ook de maand van een staking van Poolse uitzendkrachten. Hun bedrijf, uitzendbureau E&A, wilde hen overplaatsen naar Nistelrode en ontsloeg zes collega's. Na een korte staking trok het bedrijf haar plannen in. In april legde het personeel van havenbedrijf ECT in Rotterdam het werk neer voor een nieuwe cao. Al snel haalde de vakbond een loonsverhoging binnen, maar de cao voor de hele containersector – die FNV Bondgenoten ook wil – was nog een brug te ver. Bij Corus IJmuiden was slechts een stakingsdreiging nodig om een nieuwe Cao rond te krijgen met een loonsverhoging en een eenmalige uitkering van 200 euro.

In de maand april vond nog een zeer opvallende staking plaats toen de spelers van voetbalclub MVV op 7 april weigerden te trainen. Ze ontvingen door de slechte financiële situatie van de club al weken geen salaris. Begin juni staakte het personeel van de Rotterdamse containerterminal APM tegen het ontslag van een collega. De stakers die buiten de vakbonden om opereerden, behaalden na twee dagen de overwinning: hun collega mocht terugkomen.

Een klein aantal staking vond nog plaats in de tweede helft van het jaar, maar eigenlijk wordt dat deel overheerst door de grote stakingen in december bij Albert Heijn en TNT.

DE JAARSLUITING

Op 10 december begon een reeks stakingsacties bij de glasfabriek AGC Flatglass in Tiel en Oosterwolde waar 260 mensen werken. De actievoerders wilden een betere cao, maar de acties werden opgeschort in afwachting van het overleg in januari 2011.

Zoals 2010 begon met een succesvolle staking, zo eindigde het ook met een aantal gewonnen acties. De postbodes van

Manifestatie Armoede Werkt Niet in Den Bosch.

TNT bereikten na enkele stakingsdagen dat het aantal gedwongen ontslagen toch werd teruggebracht. Iets dat volgens de directie echt niet meer kon, zoals ze de bevolking in een aantal paginagrote advertenties bij herhaling liet weten. TNT zal heel wat postzegels hebben moeten verkopen voor die propagandacampagne. Ook de stakers in de distributiecentra van de Nederlandse grootgrutter uit Zaandam lieten aan het eind van het jaar zien dat het mogelijk is om zelfs een multinational als Albert Heijn te dwingen tot het betalen van meer loon. Door zeer strategisch te dreigen met stakingen vlak voor de kerst kregen ze de directie op de knieën.

ANDERE ACTIES

Maar er was meer. Mensen hebben het afgelopen jaar niet alleen gestaakt, maar er vonden ook demonstraties plaats. Soms tijdens een staking, maar ook daar buitenom. Als we in chronologische volgorde een greep doen uit de demonstraties van vorig jaar, dan krijgen we het volgende lijstje.

19 mei – Begin van een maanden durende reeks acties in de zorg. Demonstraties en manifestaties voor een betere cao. Bondsbestuurders maken duidelijk dat ze zijn geïnspireerd door de staking van de schoonmakers. In december komt een einde aan de acties als een nieuwe cao wordt ondertekend voor de werknemers in de verzorgingshuizen, verpleeghuizen en de thuiszorg. Ook hier wordt de nullijn doorbroken.

14 juli – Demonstratie in Eindhoven van ongeveer 350 Duitse werknemers van Philips tegen de dreigende sluiting van hun fabriek in Plauen.

15 juli – Demonstratie in Den Haag van DSM-personeel (Organon) tegen dreigende opheffing van het bedrijf in Oss (1200 deelnemers).

29 september – Demonstratie in Brussel van tienduizenden deelnemers, waaronder enkele honderden Nederlanders, in het kader van de Europese actiedag van het Europees Vakverbond (EVV). Het motto waarmee de FNV opriep tot deelname is: Deze crisis is niet jouw crisis! Tegelijk demonstreerden in Den Haag enkele honderden ambtenaren tegen aangekondigde bezuinigingen.

8 oktober – Demonstratie tegen bezuinigingen op kunst en cultuur.

9 november – Ongeveer 150 werknemers bezetten de hal van het Nijmeegse stadhuis uit protest tegen de dreigende opheffing van honderden gesubsidieerde banen.

27 november – Manifestatie Armoede Werkt Niet in Den Bosch tegen de bezuinigingen voor mensen met een uitkering of een arbeidsbeperking. Cohen van de PvdA, Roemer van de SP en Jongerius van de FNV spraken de 1500 aanwezigen toe.

10 december – Demonstratie tegen bezuinigingen op Hoger Onderwijs op de Dam in Amsterdam

15 december – Duizend Amsterdamse gemeentewerkers demonstreren tegen de aangekondigde bezuinigingen van de gemeente waardoor er banen zullen verdwijnen.

ACTIEVOEREN BLIJFT SOMS EEN HACHELIJKE ZAAK

Bij het lezen van een actie-overzicht kan soms het idee postvatten dat staken of demonstreren altijd zonder problemen kan. Je werkt niet en krijgt nog een uitkering van de bond ook. Toch is het niet zomaar een pretje om je nek uit te steken. In het gros van de bedrijven doet de leiding al het mogelijke om de werknemers in het gareel te houden.

Tijdens de schoonmaakstaking heeft een aantal bedrijven geprobeerd om stakers te ontslaan, maar zo bont als de directeur van HANOS-Groningen maakte zelfs zij het niet. Toen bij HANOS twee organizers van de bond op de stoep stonden voor een enquête, reed de directeur met zijn auto op hen in. Zijn uitspraak 'Wacht maar tot Wilders aan de macht komt in Nederland, dan gaat er een heel andere wind waaien' spreekt daarbij voor zich.

CONCLUSIE

Als we het hele jaar overzien dan lijkt het of er slechts een beperkt aantal acties is geweest. De stakingsstatistieken van het Centraal Bureau voor de Statistiek (CBS) en het Internationaal Instituut voor Sociale Geschiedenis (IISG) over 2010 zijn nog niet gepubliceerd, maar het lijkt er sterk op dat er in 2010 niet vaker is gestaakt dan in 2009. Sommigen verwachtten aan het begin van het jaar misschien een grote golf stakingen en demonstraties omdat de crisis maar doorzeurt en het bestaansniveau van mensen bedreigt. Eerder lijkt het zo dat de bevolking de kat uit de boom heeft gekeken. In afwachting van de plannen van de nieuwe regering en mogelijk ook uit angst voor dreigende werkloosheid als er veel actie wordt gevoerd, hielden de mensen zich in. Als we kijken naar andere landen in Europa waar de gevolgen van crisis en regeringsbeleid tot nu veel harder zijn geweest, dan is het zeker niet uitgesloten dat 2010 de stilte voor de storm was. Werkgevers en Rutte I zetten grote groepen mensen met de rug tegen de muur. Jezelf losrukken en vechten is dan het enige dat helpt. Dat dit succesvol kan, hebben de wel gevoerde acties in het jaar dat achter ons ligt afdoende laten zien.

DE KERN VAN HET REGEERAKKOORD 2011-2015

Tekst: Geert Reuten, SP-Eerste Kamerlid en hoofddocent economie aan de UvA

De sociale uitkeringen gaan omlaag. Onlangs bekende premier Rutte in de Eerste Kamer, na daarover uitgedaagd te zijn: "Ik geloof ook niet dat er veel mensen met een uitkering zijn die maar achter de geraniums willen blijven zitten, nee, de meesten willen graag aan de slag." Dus wie niet kan werken of geen werk kan vinden, heeft pech gehad. Twee maal pech: geen werk en nu daling van de al bescheiden koopkracht. Tegelijkertijd worden de mensen met hoge inkomens ongemoeid gelaten.

HOOFDLIJN REGEERAKKOORD: VERSCHUIVING PROBLEMEN

De hoofdlijn van het regeerakkoord is eenvoudig: minder overheidsvoorzieningen. Dus draaien de burgers zelf op voor wat de overheid wegsnijdt. De financiën van de overheid verbeteren, maar de burgers komen voor zwaardere lasten te staan, dus hún financiën verslechteren.

Het overheidstekort wordt minder; maar voor die mensen die al niet rond konden komen stijgt het tekort; en de mensen die tot nog toe konden sparen, kunnen nu minder sparen. De overheidsproblemen worden dus verschoven naar de burgers. Natuurlijk, als de overheid zaken wegsnijdt die iedereen onnodig vindt dan kunnen

we allemaal blij zijn. Maar zo eenvoudig ligt het niet. Het snijden in overheidsvoorzieningen is een politieke keuze. De SP zou andere keuzes maken.

De overheid heeft in het verleden schulden opgebouwd in de vorm van 'staatsobligaties' tegen een rente. Ze leent dit geld van rijke burgers, banken of pensioenfondsen. Overheidsbezuinigingen leiden tot een lagere schuld en dus betaalt de overheid minder rente aan banken en rijke burgers. De financiën van burgers verslechteren echter waardoor ze meer moeten lenen. Ze betalen dan méér rente aan de banken (degenen die nu minder sparen, ontvangen minder geld van de banken).

MAATSCHAPPELIJK VERLIES

Maar er is meer aan de hand. Door het regeerakkoord, treedt niet slechts een verschuiving van de problemen op, maar de problemen worden groter. Hoe zit dat? Het kabinet ontslaat 50.000 ambtenaren en kort op de sociale uitkeringen. Die mensen kunnen dus minder besteden bij bedrijven. Het kabinet investeert minder en besteedt dus ook minder bij de bedrijven. De afzet van bedrijven vermindert dus, ze produceren minder, en dan gaan ze mensen ontslaan. Het Centraal Planbureau (CPB) heeft berekend dat dit leidt tot nog eens 60.000 extra werklozen. Door de kabinetspolitiek

komen er dus 110.000 extra werklozen bovenop de 135.000 werklozen die hun baan al in het eerste crisisjaar verloren.

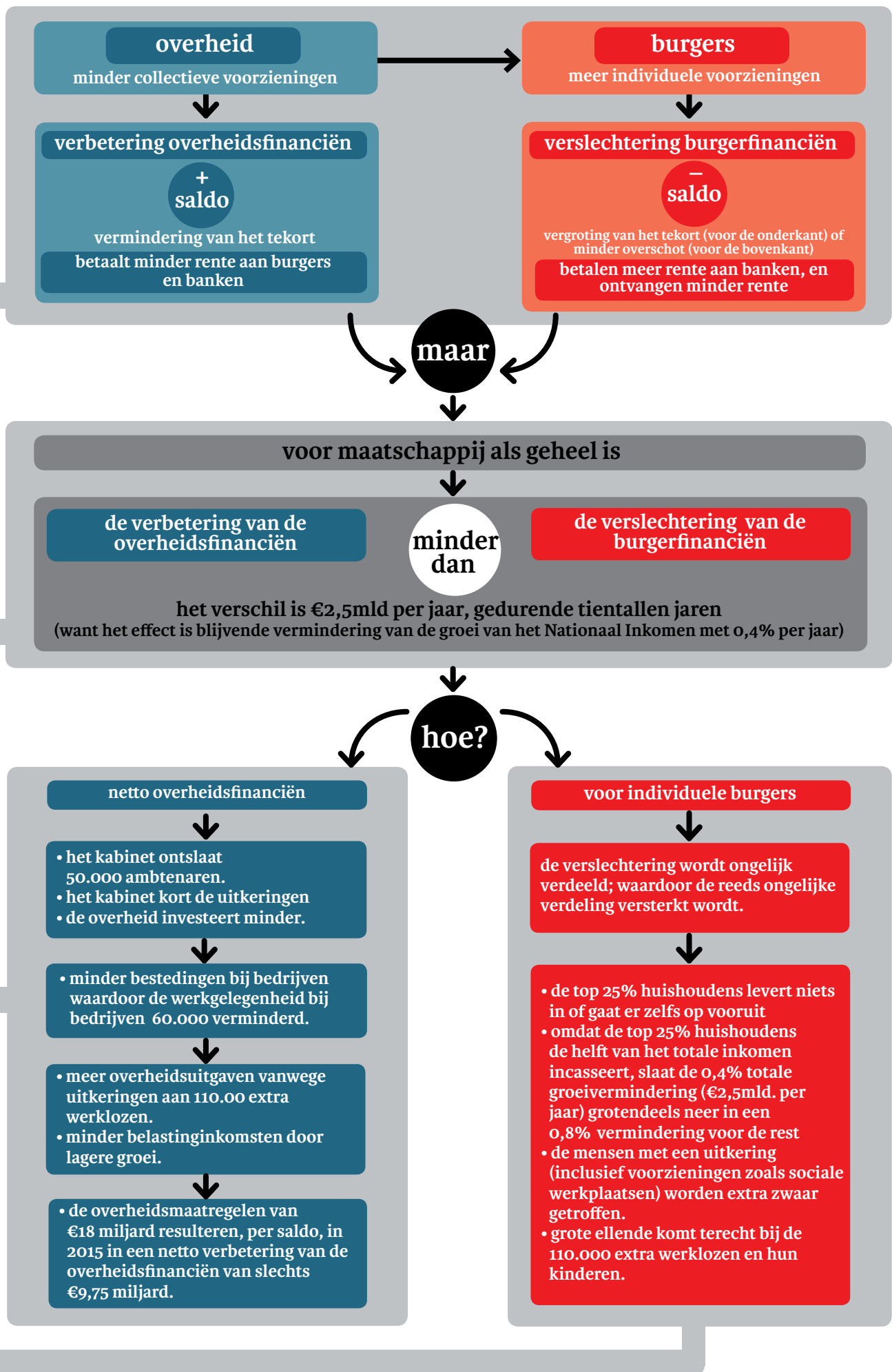
Alles bij elkaar, zo berekende het CPB, zal de economische groei niet slechts in deze kabinetsperiode maar in de komende tientallen jaren ieder jaar 0,4 procent minder zijn dan wanneer het kabinet alles bij het oude zou laten. Dit komt neer op een bedrag van €2,5 miljard per jaar. Maatschappelijk gezien is dit dus een groeiverlies: verlies van groei die we anders wél gehad zouden hebben.

NETTO OVERHEIDSFINANCIËN: €8,25 MLD VERDAMPT

Het groeiverlies verklaart ook waarom van de €18 miljard bezuinigen die het kabinet wil doorvoeren, volgens het CPB, in 2015 de verbetering in de overheidsfinanciën slechts €9,75 miljard zal bedragen. Dat komt omdat de overheidsuitgaven weer toenemen door de extra uitkeringen; de extra werklozen minder belasting betalen, en door de lagere groei de overheid minder belastinginkomsten heeft. Het CPB stelt ook vraagtekens bij de effectiviteit van korten (0-lijn) op de ambtenarensalarissen.

INDIVIDUELE BURGERS: ONGELIJKHEID VERSTERKT

Bovendien wordt de ellende ongelijk verdeeld en de al bestaande inkomensongelijkheid versterkt. Het trio Rutte-Verhagen-Wilders deed aanvankelijk net alsof iederéén moet inleveren maar bij doorvragen door de SP-Eerste Kamerfractie gaf het kabinet eind december 2010 toe dat de 25 procent best verdienenden helemaal geen koopkracht inleveren of er zelfs op vooruit gaan! Zij ontvangen nu al de helft van de totale huishoudinkomens. Het komt er op neer dat de overige 75 procent 0,8 procent in inkomen achteruit gaat. Extra zwaar getroffen worden mensen met een uitkering. Hemeltergend is het dat er ook gekort wordt op de sociale werkplaatsen. Grote ellende komt terecht bij de 110.000 extra werklozen. Na WW volgt het opeten van huis of spaargeld en dan de bijstand. En op die bijstand wordt ook al gekort. Op vragen van de SP bleek de minister van Financiën niet bereid om deze slachtoffers van de kabinetspolitiek op een of andere manier te compenseren. Laat ze het zelf maar uitzoeken! – De Jager zei het zo niet, maar het was wel de strekking.

‘WIJ ZIJN NOG MAAR KINDEREN IN DE VRIJHEID’

DOMELA NIEUWENHUIS EN DE VRIJZINNIGE POLITIEK

Tekst: Ronald van Raak, SP-Tweede Kamerlid Foto: flickr.com

Binnen GroenLinks en PvdA woeden discussies over vernieuwing van de linkse politiek. Door ‘vrijzinnige’ politici, die stellen dat de verzorgingsstaat mensen afhankelijk maakt. De meest vrijzinnige politicus in Nederland was Domela Nieuwenhuis. Hij liet zien dat vrijheid juist begint met het organiseren van sociale zekerheid.

Nederland is een goed land om in te leven. Niet door het mooie weer, of het gunstige vestigingsklimaat, maar door de sociale regelingen, goed onderwijs en goede zorg, fatsoenlijke woningen en goed openbaar vervoer. Honderd jaar geleden hadden we dit allemaal niet. Ferdinand Domela Nieuwenhuis (1846-1919) legde als eerste socialistenleider de basis voor onze verzorgingsstaat. Tegelijk waarschuwde hij mensen dat zij hun lot niet in handen moesten leggen van bestuurders.

Van christen tot anarchist (1910), de autobiografie van Domela Nieuwenhuis, leest als één lange strijd tegen onderdrukking, ook in zijn persoonlijke leven. Domela Nieuwenhuis trad in de voetsporen van zijn vader, die Hervormd dominee was, maar verloor zijn geloof na de dood van zijn vrouw, die stief in het kraambed en de jonge dominee achterliet met twee zonen. Met zijn geloof verloor Domela ook zijn betrekking, zijn inkomen en zijn maatschappelijk aanzien. Toch was het afscheid van de kerk voor hem een bevrijding: ‘Eenmaal den hemel boven mijn hoofd verloren hebbende, trachtte ik de aarde tot een hemel voor allen te maken.’

Domela Nieuwenhuis was (mede) oprichter van het eerste socialistische blad en de eerste socialistische partij. In 1888 was hij de eerste socialist in de Tweede Kamer, voor het Friese district Schoterland. Veel kon Domela

hier als eenling echter niet bereiken. Hij sprak over stakende veenarbeiders en de werklozen in de steden, maar kreeg geen gehoor.

Domela Nieuwenhuis ging stad en land af om mensen te organiseren. Met zijn grote gestalte en lange baard trok hij gemakkelijk de aandacht. Door zijn eenvoudige taalgebruik en Bijbelse beelden wist hij mensen te enthousiasmeren. Tegelijk had hij een afkeer van organisaties. In de partij en in de vakbonden zag hij steeds meer ‘heeren-denkebeelden’, van mensen die carrière maakten binnen de beweging, maar zich vervreemdden van hun achterban. Dat leidde in 1894 tot een breuk in de socialistische beweging, met de oprichting van de Sociaal-Democratische Arbeiderspartij, die Domela de ‘Studenten-Dominees-Advokaten Partij’ noemde.

Domela Nieuwenhuis is als socialist altijd predikant gebleven. In Friesland, waar hij tot Kamerlid werd gekozen, werd hij door mensen ‘us ferlosser’ genoemd. Maar Domela wilde geen ‘verlosser’ zijn. Mensen moesten zichzelf bevrijden, door te protesteren, demonstreren en staken. Als ze dit niet zouden doen, bleef vrijheid een voorrecht voor de rijken. In de jaren zestig werd Domela Nieuwenhuis een icoon van Provo en andere anarchistische streken tegen gezag en voor individuele vrijheid. Deze individuele benadering van politiek lijkt ook het uitgangspunt in de huidige discussies over ‘vrijzinnig links’. De verschillen met de opvattingen van Domela zijn echter groot. Deze vrijzinnige politicus zou het niet eens zijn met de kritiek op onze verzorgingsstaat, die mensen afhankelijk zou maken. Domela streed zijn leven lang voor sociale zekerheid en sociale voorzieningen, juist als een voorwaarde voor individuele vrijheid: ‘Vrijheid aan allen zonder brood, dat is ondenkbaar, want de inderdaad

vrije mensch zal allereerst van de vrijheid gebruik maken om te zorgen dat hij brood krijgt.’

In weet niet wat Domela Nieuwenhuis van de huidige discussies over vrijzinnige politiek zou vinden. Misschien zou hij het debat typeren als ‘heeren-denkebeelden’, omdat het ver afstaat van het dagelijkse leven van mensen. Zeker zou hij verwonderd zijn dat linkse politici pleiten voor minder bescherming bij werkloosheid en ouderdom en meer marktwerking in de zorg en de woningbouw. Domela streed een leven lang voor de het organiseren van sociale voorzieningen, maar hij waarschuwde ook voor het gevaar dat mensen de zeggenschap over die voorzieningen uit handen zouden geven aan bestuurders. Die waarschuwing lijkt terecht, nu een ‘vrijzinnige’ bestuurlijke elite met een beroep op vrijheid diezelfde sociale voorzieningen wil afschaffen.

‘Wij zijn nog maar kinderen in de vrijheid, wij kunnen het woord nog maar ternaauwernood spellen, wij weten in de verste verte niet tot welk een hoogte de vrijheid ons zal kunnen voeren,’ aldus Domela Nieuwenhuis. In de huidige discussies over vrijzinnige politiek klinkt een heel liberale opvatting van vrijheid. Dit lijkt vooral het afzien van bemoeienis met elkaar. Domela predikte een sociale vorm van vrijheid, waarin mensen verantwoordelijkheid nemen voor elkaar. Vrijheid betekent dat mensen hun lot in eigen handen nemen, maar niet dat mensen alles alleen moeten doen. Nederland is één van de meest georganiseerde landen in de wereld en juist daarom zijn mensen in ons land vrij. De les van Domela Nieuwenhuis is dat juist vrijzinnige politici het belang zouden moeten inzien van sociale zekerheid. Wie weet tot welke grote hoogten ons dat kan voeren?

HET RIJKE ROOIE LEVEN

DEEL 63

2 MAART, DAG VAN PROTEST

Foto: Suzanne van de Kerk

HANS VAN HEIJNINGEN
algemeen secretaris SP

Minister-president Mark Rutte heeft aangegeven de Provinciale Statenverkiezingen van 2 maart als een belangrijke test te zien. Daar is de SP blij mee, wij zijn pro-test en zullen er alles aan doen om van die datum een dag van protest te maken. Op 2 maart telt elke stem dubbel. Met ons allen bepalen we wie de komende vier jaar de provincie gaat besturen en via onze volksvertegenwoordigers in de provincie bepaalt u de samenstelling van de Eerste Kamer.

Vier jaar terug was de SP de grote winnaar bij de verkiezingen voor de Tweede Kamer en de Provinciale Staten. Nog nooit hadden zo veel mensen SP gestemd en toch werden we buiten het bestuur gehouden. Dat vraagt om een helder protest op 2 maart.

Vanuit de oppositie hebben we in de provincie wat goede dingen kunnen doen. We hebben enkele grote, geldverslindende projecten weten te stoppen, meer geld weten los te krijgen voor het oplossen van

knelpunten in de jeugdzorg en ervoor gezorgd dat er niet langer wordt gegokt met ons belastinggeld. Toch zijn er te veel dingen gedaan die niet goed voor u waren. Het meest treurige was wel de verkoop van onze energiemaatschappijen Essent en Nuon aan buitenlandse multinationals. Verder wordt er in de provincie te veel geld verspild aan bureaucratie, baantjes en prestigeprojecten. En er zijn zaken blijven liggen die juist aangepakt hadden moeten worden. Daartegen kunnen we op 2 maart een helder protest laten horen.

Wie op 2 maart SP stemt, zorgt voor een sterke SP in de Eerste Kamer. Die Kamer kan ondeugdelijke wetsvoorstellen van de regering tegenhouden. De regering-Rutte-Verhagen gaat voor 18 miljard bezuinigen, maar ontziet mensen met veel geld en grote bedrijven. Pensioenen worden onzeker, de ziektekosten stijgen en de AOW-leeftijd gaat omhoog. Maar bankiers blijven bonussen binnenhalen, villabezitters blijven het meest profiteren van de hypotheekrenteaftrek en multinationals gaan minder vennootschapsbelasting betalen.

Onze aanpak in de Eerste Kamer is voor vriend en vijand duidelijk: goede wetten steunen we en slechte wetten keuren we af. In de afgelopen vier jaar heeft de SP-fractie, door goed samen te werken met andere partijen, heel wat verslechteringen tegen weten te houden. De landelijke invoering van de slimme energiemeter werd gestopt en onze telefoon- en internetgegevens worden minder lang opgeslagen. We verhinderden dat de regering gokken via het internet legaliseerde en dat al uw medische gegevens in een elektronisch dossier worden gestopt. Samen met andere partijen voorkwamen we dat de BTW op theaterkaartjes al op 1 januari werd verhoogd en dat AOW-toeslag voor partners van 65-plussers ineens met 10 procent gekort werd. In en buiten het parlement neemt de SP het

op voor de ouderen en neemt zij scherp stelling tegen die krachten die jongeren tegen ouderen uit willen spelen en daarmee de solidariteit tussen generaties ondermijnen.

Redenen voldoende om op 2 maart naar de stembus te gaan en te kiezen voor sociaal in plaats van liberaal. Maar de opkomst bij Provinciale Statenverkiezingen ligt traditioneel erg laag. Normaal gesproken worden die gewonnen door de thuisblijver. Omdat veel burgers met een gevulde portemonnee en een goede opleiding wel gaan stemmen, komen de rechtse partijen dan met een redelijke score uit de bus en gaan Rutte, Verhagen en Wilders voorwaardelijk over. Gezien het beleid van de afgelopen jaren is het niet vreemd dat veel kiezers zich door de politiek in de steek gelaten voelen, maar thuisblijven helpt in ieder geval niet. Aan ons, actieve SP'ers, de uitdaging om mensen ervan te overtuigen dat het de moeite waard is om naar de stembus te gaan. Daarvoor moeten we de komende weken alles uit de kast halen wat we hebben: mooie affiches, meer dan 1,7 miljoen speciale ZO-kranten, bijna 2 miljoen folders en – wat het allerbelangrijkste is – met zoveel mogelijk mensen in gesprek gaan. Van debatten in zaaltjes organiseren moeten we het niet hebben, omdat daar vooral mensen op af komen die al besloten hebben op welke partij zij gaan stemmen. Nee, juist de mensen die de politiek op afstand volgen, moeten we zo ver zien te krijgen dat zij hun stem laten horen door op 2 maart te kiezen. Dat wordt nog een hele klus. Want wij weten wel bij wie de rekening van de crisis de komende maanden in de bus valt, maar veel mensen kijken de kat uit de boom. Dus truien en jassen aan en een paar uur met mensen in gesprek. Als wij erin slagen om onze mensen naar de stembus te krijgen, wordt de SP de winnaar van de verkiezingen.

2 maart, dag van protest.